

ZBORNÍK KAZUISTÍK

Z PRAXE KARIÉROVÉHO PORADENSTVA

ZBORNÍK KAZUISTÍK Z PRAXE KARIÉROVÉHO PORADENSTVA

Zostavili: Mgr. Lenka Beková, SAAIC – centrum Euroguidance
PhDr. Štefan Grajcár, SAAIC – centrum Euroguidance

Publikácia neprešla jazykovou korektúrou.

Reprodukcia je povolená pod podmienkou uvedenia zdroja.

© Slovenská akademická asociácia pre medzinárodnú spoluprácu,
centrum Euroguidance, Bratislava, 2012

Slovenská akademická asociácia pre medzinárodnú spoluprácu je dobrovoľným združením fyzických a právnických osôb, ktorej cieľom je podporovať a koordinovať programy medzinárodnej spolupráce slovenských vysokých škôl a iných inštitúcií, najmä s krajinami Európskeho spoločenstva v rámci vzdelávacích a iných programov.

Slovenské centrum Euroguidance pôsobí pod Slovenskou akademickou asociáciou pre medzinárodnú spoluprácu (SAAIC) a je súčasťou celoeurópskej siete centier, ktoré majú za úlohu podporovať mobilitu a rozvíjať európsku dimenziu v poradenstve.

Svoradova 1, 811 03 Bratislava
Tel.: +421 2 209 22 201
E-mail: euroguidance@saaic.sk
Internet: www.saaic.sk/euroguidance

Program
celoživotného
vzdelávania

Publikácia bola vydaná s finančnou podporou Európskej komisie a Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky. Vyjadruje výlučne názory autorov a Európska komisia alebo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR nie sú zodpovední za použité publikovaných informácií.

OBSAH

Predhovor	4
I. Od nápravy poruchy učenia a správania, hľadania osobnej identity až k voľbe povolania	5
II. Úradníčka v Európskom parlamente	9
III. Na zmenu nie je nikdy neskoro	12
IV. Zdravotné znevýhodnenie ako prekážka úspešnej kariéry?	18
V. Sprostredkovanie zamestnania versus kariérové poradenstvo	20
VI. Klient v starostlivosti odborného poradenstva úradu práce sociálnych vecí a rodiny	22
VII. Poradenský proces s dlhodobo nezamestnaným občanom v službách zamestnanosti, motivácia, ponuka vrátiť sa do pracovného procesu	25
VIII. Tri príbehy z internetovej on-line poradne	29
IX. Od kariérneho poradenstva (koučingu) ku kariérovému. Podstatou je „sediť na správnej stoličke“. Zvyšovanie kľúčových kompetencií pre danú pozíciu napokon viedlo k zmene charakteru práce a povolania.	34
X. Kariérové poradenstvo pre študentov VŠ Podtitul: Poznanie nestačí. Je len krokom číslo 1!	37

PREDHOVOR

Myšlienka zostaviť zborník kazuistík pozbieraných od praktikov pôsobiacich v rôznom inštitucionálnom prostredí služieb kariérového poradenstva na Slovensku sa zrodila v našom Euroguidance dávnejšie, ešte niekedy koncom roka 2011, keď sme rozmýšľali nad plánom našich aktivít pre nasledujúci rok. Rozhodli sme sa nakoniec, že skúsime takýto súbor spracovať a následne vydať, aby mohol byť prínosom pre praktikov, poradcov v oblasti kariérového poradenstva či už v rezorte školstva, v službách zamestnanosti, ale aj inde.

Bolo to z našej strany veľmi smelé predsavzatie, o to viac, že sme v tomto smere boli plne závislí na „externých zdrojoch“, teda na ľuďoch, ktorí poradenské služby reálne poskytujú, mnohí dlhé roky a takpovediac na každodennej báze. Povedali sme si ale, že to predsa len skúsime a oslovíme okruh niekoľkých ľudí pohybujúcich sa v tejto oblasti už nejaký čas, ľudí, ktorí majú skúsenosti a ktorým ani netreba vysvetľovať čo kazuistika je a aký zmysel má napísať a zverejniť ju.

Naším zámerom bolo zozbierať niekoľko zaujímavých, podnetných a pre ostatných poradcov inšpiratívnych prípadov z praxe, prípadov, v ktorých ide dominantne o riešenie problému voľby povolania, výberu zamestnania, ďalšieho smerovania kariéry, nerozhodnosti, nezrelosti, neprimeraných aspirácií, rozhodovania klienta, do ktorého takým alebo onakým spôsobom zasahovala rodina, prípadov klientov poznačených nezamestnanosťou, i tou dlhodobou... Vychádzali sme z presvedčenia, že z rôznych hľadísk zaujímavých klientov poradcovia majú vo svojej praxi desiatky, stovky, otázkou je, ktorých z nich vybrať.

Oslovili sme poradcov z rôznych oblastí praxe a s vedomím, že práca v tejto sfére nie je len doménou psychológov a rýdzo psychologických prístupov – klientov tu majú výchovní poradcovia, psychológovia centier pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie, psychológovia pôsobiaci v iných oblastiach, poradcovia na úradoch práce, či poradcovia s iným backgroundom a v inom inštitucionálnom prostredí.

Výsledkom nášho spoločného snaženia je tento zborník či vzhľadom na rozsah možno skôr zborníček. Obsahuje celkom dvanásť kazuistík, dvanásť prípadov, dvanásť ľudských príbehov – zaujímavých i poučných, domnievame sa, že pre obe strany, tak pre poradcov, ako aj pre iných „klientov“, ľudí, ktorí možno riešia podobné či dokonca také isté problémy.

Forma prezentácie jednotlivých kazuistík je dosť pestrá – ako zostavovatelia sme netrvali na tom, aby mali pevnú, odbornou literatúrou odporúčanú štruktúru. Sme presvedčení, že takáto pestrosť má svoje výhody, autori mali možnosť pristúpiť k ich spracovaniu svojsky, ale predsa len odborne.

Kazuistiky zo svojej poradenskej praxe vybralo celkom desať autorov, poradcov, väčšina z nich však okrem poradcov je aj všeličím iným. Krátke profily autorov prinášame na konci každej z desiatich častí nášho zborníka.

Veríme, že tento súbor kazuistík sa stretne s priaznivou odozvou odbornej verejnosti, poradcov pôsobiacich v rôznom inštitucionálnom prostredí. Budeme radi, ak bude inšpiráciou pre ďalších poradcov načrieť do svojich análov a poskytnúť nám materiál na ďalšie pokračovania. Sme presvedčení, že je z čoho vyberať a je pre koho vyberať.

I. Od nápravy poruchy učenia a správania, hľadania osobnej identity až k voľbe povolania

1. Charakteristika klienta a jeho východiskovej situácie

Klient je t. č. 16-ročný, prišiel k nám pred tromi rokmi na žiadosť rodičov ohľadne ťažkostí v učení. Klient bol ako dieťa v prvom roku života adoptovaný rodičmi so stredoškolským vzdelaním zameraným na zamestnania v oblasti pomáhajúcich profesií.

2. Popis a analýza prípadu

Pri príchode do našej inštitúcie rodičia veľmi silne prežívajú neúspešnosť dieťaťa v škole s obrovskou silnou rodinnou motiváciou pre zvýšenie danej školskej úspešnosti. Popri informáciách o neúspešnosti zvládania školských predmetov sa objavujú aj parciálne ťažkosti v správaní dieťaťa, tak doma ako aj v škole. Výraznejšie v popredí je neochota učiť sa, neschopnosť pochopiť učivo, neochota opakovať učivo, nachádzanie demotivačných prvkov v škole a hľadanie únikových ciest pri domácej príprave na vyučovanie. Namiesto učenia hľadanie relatívne prosociálnych situácií v danom prostredí, ktoré rodičia pri svojej zaneprázdnenosti akceptujú, i keď nepoznajú ich pravý význam ako dôsledok úniku od domácich a školských povinností.

Na základe zistenia dôkladnej anamnézy a interview s rodičmi, kde pri poskytovaní informácií a zážitkov dominantnou bola matka, sme žiaka vyšetrili psychologickými metódami zameranými na diagnostiku schopností vo verbálnej a neverbálnej oblasti, na diagnostiku osobnosti a niektorých parciálnych vzťahovo-motivačných faktorov, ale aj na typické charakteristiky potrebné pre zvládnutie a nápravu výchovných postupov v rodine aj v škole.

Na základe aplikovaných psychologických metód sme zistili, že mentálna výkonnosť menovaného bola v tom čase v pásme priemeru, inteligenčnú úroveň výrazne ovplyvňovala aktuálna situačná nesústredenosť (nemotivovanosť) pri riešení úloh.

Verbálne schopnosti klienta boli v tom čase v hornom pásme priemeru.

Z hľadiska mentálnej kapacity nižšie výkony podáva v oblasti praktického a sociálneho porozumenia, kde klient dosiahol pásmo nižšieho priemeru. Nadpriemerné výkony dosahuje v úlohách odrážajúcich jeho slovnú zásobu. Abstraktno-vizuálne schopnosti sú aktuálne na hornej hranici priemeru. Nadpriemerné výkony dosahuje v schopnosti vizuálnej analýzy a syntézy. V úlohách vyžadujúcich schopnosti neverbálneho usudzovania a vyvodzovania vzťahov medzi vizuálnymi podnetmi a v oblasti matematického myslenia dosahuje nižší výkon, čo môže súvisieť s neporozumením riešenia úlohy a zníženou schopnosťou nachádzania vzťahov medzi kvantitatívnymi symbolmi.

Priemerná je schopnosť vizuálnej diferenciácie.

Pamäťové schopnosti sú priemerné a aj mnestická kapacita, teda konkrétna bezprostredná pamäť, je v pásme priemeru. Pozornosť, jej selektivita a distribúcia výrazne osciluje, čo môže spôsobovať relatívne nižšie výkony.

Osobnosť klienta sa javí ako extrovertovaná, v mnohých situáciách neistá, s pomerne vysokou emočnou tenziou pri riešení školských situácií a pri nadmernom moralizovaní zo strany rodiny a školy. Vo vzťahoch opatrný, ale komunikatívny, pozitívne ladený, emocionálne nevyvážený, čo súvisí s jeho nízkou sebadôverou, najmä v prostredí školskej

triedy. Výrazná je jeho motivácia z prostredia rodiny, nie jeho vnútorná, a tým spätná väzba výrazne zoslabuje jeho výkon a celkovú socializáciu.

V jednotlivých situáciách prejavuje pochybovačnosť (očakávanie zlyhania), čo negatívne ovplyvňuje výkon a školské výsledky.

3. Priebeh poradenského procesu

So žiakom a jeho rodičmi bolo vedené poradenstvo ohľadom prípravy na vyučovanie, ale aj so zrealizovaním jeho učebných výsledkov s jeho mentálnou kapacitou. Poradenské informácie prostredníctvom záveru z psychologického vyšetrenia a osobnej konzultácie boli prenesené psychológom do organizmu školy (výchovnému poradcovi a triednemu učiteľovi). V oblasti nápravy vo vzdelaní bolo vedené poradenstvo za prítomnosti oboch rodičov, hlavne v súvislosti s aktuálnou aj perspektívnou morálkou, ktorá sa často odráža do skrytých, aj otvorených konfliktov, nielen v rodine, ale aj v škole. Klienta sme poradensky viedli pri riešení konfliktov, i keď pri jeho výbušnej povahe s pridružením neurotizujúcich faktorov z hľadiska jeho situačného prežívania k jeho rovesníkom, spolužiakom a učiteľom v škole, ale aj v odlišnosti názorov otca a matky, to bol dosť problematický proces v poradenstve. Poradenské a psychoterapeutické sedenia boli vedené v intenciách adlerovskej psychoterapeutickej školy v súvislosti s riešením, učením a prehodnocovaním raných spomienok cez zážitkový svet dieťaťa pri zhodnocovaní do nových vzťahových individuálnych aj spoločenských rámcov.

Poradenský proces trval dva roky na základe relatívne častých návštev raz za mesiac, niekedy aj viac, sa vytvoril pozitívny vzťah medzi poradcom a klientom, ktorý vyústil do riešenia životných vývinových úloh a v súvislosti s jeho vekom aj do riešenia jeho perspektívnej voľby študijnej dráhy.

Životné vývinové úlohy daného klienta a ich osvojenie bolo predpokladom práve v období pubescencie a začínajúcej adolescencie, že ich bude akceptovať, hodnotiť a že sa v nich nájde a zaradí. Postupná zmena z hľadiska hodnôt, morálky, motivácie, ale aj osvojenia a identifikovania sa s príslušnými vývinovými úlohami v čase pubescencie a začínajúcej adolescencie u daného klienta, ako keby naberala neadekvátne uspokojovanie sociálnych a osobných potrieb a ako keby neupevňoval, ale strácal vlastnú istotu, sebavedomie, rolu v sociálnom prostredí, i pripravenosť na budúcnosť a nároky ďalších etáp životnej cesty. V poradenskom procese sme sa preto zamerali na poruchy v tejto životnej ceste u klienta, minulé a prítomné medzery, neúspechy a zlyhania v ich osvojovaní (napr. vzťah k učeniu, neochota pracovať na sebe, detinskosť, strácania ideálov a reality života). Zistili sme, že pri plnení spôsobovali u klienta objektívne a subjektívne ťažkosti, konflikty, zníženia poruchy sebavedomia aj vzhľadom na prípravu na budúce úlohy a role. Vývinové úlohy, ktoré sa u klienta nerealizovali alebo nezosúladili v náležitom čase a fáze vývinu (neskorá informácia o tom, že je adoptovaný a z toho vyplývajúce reakcie vo vzťahu k rodičom), oslabovali a labilizovali vývin, a samozrejme, utváranie a rozvoj dobre sa integrovanej osobnosti nášho klienta. Zistili sme, že zapríčiňovali čiastočné alebo úplne zlyhania (neinformovanosť zo strany rodičov pri bežných životných situáciách aj pri ich riešení), disharmónie a diskrepancie pri príprave, osvojovaní a plnení ďalších úloh, ktoré ešte len prídu (výrazná karencia pri životnej ceste samotných rodičov).

Na základe týchto našich zistení, sme žiaka motivovali aj prostredníctvom diagnostiky a poradenstva jeho perspektívnej voľby študijnej dráhy. Diagnostikou sme zistili, že zrelé správanie a spokojnosť v jednej oblasti vývinových úloh a rol (eventuálnych zmien

z negatívneho správania) pozitívne koreluje so správaním a spokojnosťou v inej oblasti (napr. ich prenos zo školy domov, a opačne).

Poradenský proces s klientom v kariérovom poradenstve sme vykonávali na týchto úrovniach: *na prvostupňovej úrovni*, kde z hľadiska zložitosti jeho životnej cesty sme sa venovali procesu sebazpoznania klienta, s jeho prednosťami a limitmi. Išlo nám o to, aby získal presvedčenie, že jeho potenciálne štúdium smerom k technickým povolaniam je vhodné aj z hľadiska intelektových aj povahových vlastností, ktoré sú v popredí v prejavocho jeho osobnosti. *Na druhostupňovej úrovni* sme u klienta realizovali poradenstvo, ktoré ho obohacovalo aj o prácu osobnostných potencialít s dostupnými možnosťami vzdelávania úzko spojenými s informačným systémom aktualizovaným na rôznej úrovni stredných škôl, ale aj vychádzajúc z poradenského informačného systému. V tejto fáze klient nadobúdala výraznú motivačnú zložku, kde prichádzal na sedenia s novými detailizujúcimi až prekvapujúcimi informáciami z hľadiska hĺbky ich poznania, o daných technických povolaniach a ich vyšpecifikovaní v oblasti jeho vlastného záujmu. Na základe toho sme mohli prejsť do *treťostupňovej úrovne*, podľa nás najkvalitnejšej, pretože klient už bol zmotivovaný na kariérové poradenstvo a hľadanie profesionálnej životnej cesty, ktorej predchádza fáza určitého zdiagnostikovania. Pracovali sme v procese rozhovoru nielen s explicitnými (uvedomenými) zložkami profesijného smerovania, ale aj s implicitnými (neuveďomenými) zložkami profesijného smerovania. Uplatňovali sme pri tom aj samoobslužný spôsob poradenstva formou IT (informačných technológií), ktorým sme prechádzali cez záujmové profesijné otázky a dostali sme sa k vyčleneniu nutných krokov v poradenstve, kde bolo potrebné pre klienta vychádzať z intelektových limitov (zmeranej inteligencie) prehodnotením a vyšpecifikovaním osobnostných kvalít špecifických pre technické profesie (zmerali sme a stanovili osobnostný profil a čiastočne aj využili profesiogramy predtým vypracované na vyčlenenie relatívne najzhodnejších profesií. Cez odborné poradenské skúsenosti a už vypracované poradenské kritéria sme sa snažili optimálne priradiť školu a v našom prípade sa podarilo aj odbor, konkrétne elektrotechnický so zameraním na špecifické smer v oblasti informatiky.

4. Nadväznosť na ďalšie typy služieb

Pri riešení poradenstva klienta sme hlavne v oblasti porúch správania spolupracovali s ÚPSVAR. Pri riešení porúch učenia sme využívali odborné rady špeciálneho pedagóga CPPPaP. Pre realizáciu doporučení v oblasti učenia, správania a voľby povolania sme úzko spolupracovali s výchovných poradcom a triednou učiteľkou v škole.

5. Diskusia k prípadu

Tento klient nebol primárne klientom kariérového poradenstva, avšak dlhodobé riešenie prípadu, jeho autentickosť adoptovaného dieťaťa a relatívne nízka schopnosť adoptívnych rodičov na jeho prirodzenom začleňovaní do širšieho spoločenského prostredia pri riešení životných vývinových úloh nám postupne ukazovala aj cestu jeho postupnej zmeny a odhalenia novej motivácie s jeho rozvíjajúcimi sa záujmami, dokonca až záľubu v elektrotechnike, kde našiel nový životný motivačný priestor.

Klient ostáva v našej starostlivosti, nakoľko sme zariadenie od predškolského veku až do ukončenia adolescentného veku.

Z našich skúseností môžeme uviesť, že určitému percentu detí a mládeže postačuje k pevnosti svojich rozhodnutí už absolvovanie prvého kroku, t. j. procesu sebazpoznania s jeho prednosťami a limitmi, či už na úrovni základnej, či strednej školy. Kvalitnejšou psychologickou poradenskou prácou a zdokonaľovaním informačnej technológie v návaznosti na ňu, citlivosťou na ašpirácie klienta, na spokojnosť klientov, na potreby, ktoré majú rodičia a žiaci, na ich motívy, či už explicitné, ale hlavne implicitné, ktoré často nie sú racionálne, ale aj na dynamiku rozvoja škôl, ktorá predurčuje na jednej strane stabilitu voľby štúdia, alebo anticipuje nutnosť zmien, či už v samotných školách, ale aj profesiách v budúcnosti.

Myslíme si, že úlohou kariérového poradenstva nie je nájsť šablónu vhodnej profesie, ale ani opačne, konečné sprostredkovanie sebazpoznania, podporenia zamerania, či jednoducho prednosti klienta, ale hľadanie spôsobov, ako sám klient dokáže spracovávať životné cesty a vlastné stratégie voľby štúdia a profesie. V poradenskom procese predpokladáme, že poradca má byť v priebehu sprevádzania klienta schopný integrovať jeho potenciality s možnosťami, ktoré mu aktuálny systém spoločnosti ponúka, v spektre možnosti vzdelávania aj možnosti na trhu práce.

Cieľom psychologického poradenstva pri voľbe povolania je sýtenie schopnosti formovať klientove životné stratégie. Psychológ poradenskej inštitúcie v školstve pracuje síce s identifikovaním intelektových a osobnostných predpokladov (ako určité limity). Dôraz jeho pomoci spočíva v zorientovaní klienta podľa jeho potrieb, v učení klienta posúdiť seba, adaptovať sa na zmeny, poznať cestu k pravej informovanosti, využívať možnosti okolia k svojmu rozvoju, schopnosť určiť hlavné stratégie so zodpovednosťou a samostatnosťou sa rozhodovať, odmeňovať sa úspechom, vedieť konštruktívne prispôbiť k vlastným skúsenostiam, neúspechu, preukázať svoje schopnosti – v sociálno-psychologickej oblasti. A prečo? Pretože klasický výber povolania sa pretransformováva do profesijného smerovania. Mení sa váha inteligenčných výsledkov vo vzťahu k predikcii úspechu profesijnej cesty mladého človeka a v stanovení rizík.

PhDr. Jozef Ihnacík, PhD.

CENTRUM PEDAGOGICKO-PSYCHOLOGICKÉHO PORADENSTVA A PREVENIE, KOŠICE

PhDr. Jozef Ihnacík, PhD., je dlhoročným riaditeľom druhého najstaršieho poradenského pracoviska v rezorte školstva na Slovensku, Centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie v Košiciach (predtým Krajskej pedagogicko-psychologickej poradne pre stredné školy na Zádielskej ul.). Absolvoval štúdium psychológie na Filozofickej fakulte Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach (1973), doktorské štúdium (1977) a postgraduálne štúdium poradenskej psychológie (1980). V roku 2010 ukončil doktorandské štúdium na Pedagogickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Dlhodobó sa venuje pedagogickej činnosti na vysokých školách. Je autorom vyše stovky publikačných jednotiek, editorom 11 zborníkov, autorom vysokoškolských skrípt a kapitol v monografiách. Absolvoval viacero výcvikov, školení a kurzov v oblasti psychoterapie a poradenstva, a to tak doma ako aj v zahraničí (Švajčiarsko, Írsko). Absolvoval výcviky v asertivite, kooperatívnej hypnóze, personálnom manažmente, prevencii závislostí a drogových závislostí. Je držiteľom certifikátu z individuálnej adlerovskej psychoterapie so zameraním na partnerstvo, manželstvo a rodinu a z projektového manažerstva.

V súčasnosti sa venuje školskej psychológii pri rozvíjaní osobnosti žiaka a zefektívňovania pedagogického procesu v škole, poznávacím procesom v učení, reguláciou osobnosti, procesom motivácie žiaka, individuálnej práci s dieťaťom a rodičom, pri poruchách učenia, správania, prevencii závislostí a poradenstvu pri voľbe povolania.

II. Úradníčka v Európskom parlamente

1. Charakteristika klientky a jej východiskovej situácie

Klientka - dievča, ktorému bolo poskytnuté individuálne poradenstvo v profesionálnej orientácii v CPPPaP Čadca navštevuje 9. ročník ZŠ. Klientke boli pri výbere strednej školy, v oblasti voľby povolania poskytnuté rôzne formy aktivít - prostredníctvom výchovného poradcu od 6. ročníka ZŠ až po realizáciu projektu CPPPaP v Čadci CAMIP - Týždeň voľby povolania na ZŠ pre žiakov 9. ročníka, Veľtrh informácií, vzdelávania a zamestnanosti realizovaného v spolupráci s CPPPaP v Čadci. Svoje informácie k voľbe povolania a výberu strednej školy si taktiež mala možnosť rozšíriť prostredníctvom informácií z webovej stránky camp.sk a pod.

Rodinná anamnéza: Matka a otec dieťaťa navštevovali SOU obchodné a poľnohospodárske. Matka pracuje ako sanitárka v nemocnici, otec je skladník v stavebnej firme.

Zdravotná anamnéza: Zdravotný stav dieťaťa je bez pozoruhodností.

Záujmy dieťaťa: Dievča má rada akčné filmy, číta romány - historické. Navštevovala futbalový oddiel. V detstve mala rada veľa detí okolo seba, t.č. má menej kamarátok, ale veľmi dobre si rozumejú a navzájom si pomáhajú.

Povahové vlastnosti a zručnosti: Dievča je tichej, pokojnej povahy, je precízna, zodpovedná, spoľahlivá. Je málo pribojná, skôr utiahnutá. Bojí sa nadviazať kontakt s cudzími ľuďmi, je menej komunikatívna, k tým, ktorých pozná, je však priateľská. Od neznámych ľudí si udržiava odstup. Veľmi rada má dejepis, jazyky - sú to jej silné stránky. Do školy sa pripravuje pravidelne, systematicky, učí sa aj pomocou internetu, vyhľadáva rôzne zaujímavosti k danému učivu.

Medzi lákavé práce, ktoré by rada vykonávala, patrí práca v zahraničí, medzinárodné vzťahy, politika, nevie však, či sa povahovo na takúto prácu „hodí“, či by sa uplatnila. Zaujíma sa taktiež o nemčinu – má talent na jazyky, bola by ochotná sa kvôli práci presťahovať, má rada aj cestovanie a poznávanie cudzích krajín.

2. Popis a analýza prípadu

Na základe individuálnej intervencie psychológa so žiačkou bolo zistené, že najdôležitejšie pre dievča je robiť v budúcnosti také povolanie, ktoré by ju naplňovalo, chcela by využívať pri svojej práci cudzí jazyk.

Práca by mala byť zaujímavá, atraktívna. Rada číta knihy o histórii, ľahko sa učí cudzie jazyky. Obdivuje ľudí, ktorí sa presadili vďaka svojmu talentu, šikovnosti.

Úspech pre dievča znamená, keď je pochválená za dobre vykonanú prácu. Zistili sme, že keď je medzi ľuďmi, ktorých pozná, cíti sa veľmi dobre, ale pred neznámymi má rešpekt. Učitelia si o dievčati myslia, že je nepribojná, avšak nemá problém s učením. Najviac sa potrebuje zlepšiť v komunikácii s ľuďmi, byť pribojnejšia.

Z uvedených zistení vyplýva, že žiačka má predstavu o svojom budúcom povolaní, ktoré by chcela vykonávať, uviedla však, že sa nevie zorientovať v rôznorodosti povolaní.

Poradenský rozhovor psychológa so žiačkou smeruje k lepšiemu poznaniu samej seba a svojich potrieb vo svete povolaní, aby bola sama schopná urobiť svoje vlastné rozhodnutie pri výbere povolania a výbere strednej školy.

Tým, že žiačka absolvovala komplexné psychologické vyšetrenie, získala objektívne informácie o svojej osobnosti, o predpokladoch zvládnuť požiadavky určitého typu strednej školy.

3. Priebeh poradenského procesu

Na základe vyplneného dotazníka od rodičov a osobného listu žiačky „Moja cesta k povolaniu“, kde si dievča podrobne zapisovalo výsledky všetkých realizovaných aktivít zameraných na profesionálnu orientáciu, ktoré prebehli počas Týždňa voľby povolania na ZŠ, máme k dispozícii nasledovné zistenia:

Na hodine SJ v slohovej práci na tému: „Čím budem?“ dievča napísalo úvahu o tom, že sníva o kariére úradníčky v Európskom parlamente.

Na TRH triedna učiteľka vypracovala o žiačke slovné hodnotenie - silné a slabé stránky, kde boli uvedené vlastnosti v zhode s tými, ktoré uviedli v dotazníku rodičia: precízna, zodpovedná, cieľavedomá, naopak, slabými stránkami boli nepriebojnosť, uzavretosť, nedôvera voči okoliu.

V rámci hodiny ON - žiaci vypracovali spoločný projekt „Trh práce a riziká nezamestnanosti“ - prejavili sa tu slabé stránky osobnosti - nepriebojnosť, slabé organizačné schopnosti, málo sa zapájala pri tvorbe projektu.

V rámci hodín informatiky sa podrobne zoznámila s webovou stránkou camip.sk, osobitne s ponukou: „Ako si vybrať strednú školu“. Zapísala si: neviem, aká by to mala byť stredná škola aby som mohla pracovať v zahraničí.

V rámci Týždňa voľby povolania na ZŠ cieľenými aktivitami zameranými na výber strednej školy a voľbu povolania formou psychologickéj diagnostiky IQ, záujmového a postojového dotazníka, prednášky a individuálnej konzultácie, žiačka získala o sebe poznatky:

- aký je typ: „I“ - Intelektuálne (vedecké) povolania (vedecké odbory a verejné služby),
- aké má predpoklady: dobré jazykové znalosti, zaujíma sa o históriu,
- v akom pásme je jej IQ: pásmo nadpriemeru,
- kde môže študovať: gymnázium, bilingválne gymnázium,
- aké sú jej možnosti štúdia: zo psychologického hľadiska odporúčame vybraný typ SŠ - gymnázium, príp. bilingválne gymnázium; má výborné predpoklady na zvládnutie vybraného študijného odboru.

Na základe individuálnej konzultácie psychológ vyhodnotil žiačku: žiačka má výborné intelektové i osobnostné predpoklady na zvolený výber SŠ. Gymnázium ponúka všeobecné vzdelanie, je aj prípravou na VŠ. Bilingválne gymnázium ponúka štúdium všeobecnovzdelávacích predmetov v anglickom jazyku, projektové vyučovanie prebieha v moderných multimediálnych učebniach, na konci 4. ročníka žiačka získa štátnu jazykovú skúšku na úrovni C1. Žiačka štúdiom získa vysokú jazykovú kompetenciu v jazykoch, taktiež výmenno-poznávacími pobytmi a zapájaním sa do medzinárodných projektov v rámci školy nadobudne potrebné jazykové i intelektové schopnosti a zručnosti pri vykonávaní práce v zahraničí, diplomatických zboroch a pod.

4. Nadväznosť na ďalšie typy služieb

Žiačke sme odporučili navštíviť v rámci Dňa otvorených dverí vybranú strednú školu – gymnázium, kde bude mať možnosť osobne nahliadnuť do jednotlivých učební, zúčastniť sa otvorených vyučovacích hodín.

Následne psychológ ponúkol žiačke možnosť navštevovať terapeutické sedenia za účelom odstránenia zníženého sebavedomia, anxiety.

V rámci ďalšej poradenskej aktivity bola klientke poskytnutá možnosť využitia poradenskej činnosti na ÚPSVaR o priblížení aktuálnej situácie na trhu práce.

5. Diskusia k prípadu

V rámci poradenského procesu by sa poradenské služby mohli rozšíriť o využitie poradenského programu Sprievodca svetom povolání, ktorý obsahuje popisy jednotlivých povolání na trhu práce, výber povolání podľa rôznorodých kritérií, na základe záujmov, dotazníka zručností a pod.

Taktiež klienti môžu využiť služby ISTP – integrovaného systému typových pozícií, kde sú obsiahnuté informácie o svete práce, možnosti uplatnenia sa na trhu práce a pod.

Odporúčali by sme:

- skvalitniť, zintenzívniť spoluprácu poradenských pracovníkov s výchovnými poradcami a rodičmi žiakov pri výbere strednej školy a výbere povolání v súlade s požiadavkami trhu práce, aktivizovať samotných žiakov v oblasti profesionálneho sebaurčenia v súlade s pracovným uplatnením,
- prepojenie jednotlivých stredných škôl, informovanie rodičov v rámci organizovania Dní otvorených dverí, aby mohla byť účasť žiakov čo najvyššia, najmä u učebných odborov, kde ide o praktické vyučovanie, aby mali žiaci čo najlepší predstavu o výbere odboru.

PhDr. Alena Hrašková, MPH

CENTRUM PEDAGOGICKO-PSYCHOLOGICKÉHO PORADENSTVA A PREVENČIE, ČADCA

PhDr. Alena Hrašková, MPH, je riaditeľkou Centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie v Čadci. Je psychologička a kariérovému poradenstvu sa venuje od r. 1999. Čadčiansky model interaktívneho profesijného poradenstva - model CAMIP (www.camip.sk), ktorého je autorkou, prebralo viacero inštitúcií u nás aj v zahraničí a získal aj viacero ocenení (napr. hlavnú cenu v súťaži Kariérové poradenstvo 2011, ktorú organizovalo centrum Euroguidance). Pracovisko, ktoré vedie, získalo v r. 2012 v súťaži Národná cena kariérového poradenstva „Osobitné ocenenie“ ministra školstva, vedy výskumu a športu Slovenskej republiky za mimoriadne úspešnú činnosť v oblasti kariérového poradenstva v rezorte školstva.

III. Na zmenu nie je nikdy neskoro

Uvádzaná kazuistika dokumentuje dvadsaťjedenročnú spoluprácu s klientom školského poradenského zariadenia. Poradenská psychologička sprevádzala svojho klienta od návštevy predškolského zariadenia, počas povinnej školskej dochádzky až do ukončenia prípravy na povolanie.

Štruktúra kazuistiky je volená tak, aby čo najlepšie odrážala proces zmien na časovej osi. Anamnestické údaje v tvare sociálna, rodinná a osobná anamnéza uvádzajú podstatné zmeny pre príbeh. V odseku o psychickom stave sú uvedené citácie z početných správ z psychologického vyšetrenia, resp. stručný popis z dekurzu z osobného záznamu klienta, ktorý bol zaevidovaný v poradenskom zariadení v roku 1989. V odseku návrh sú uvedené informácie o tom, čo bolo poradenskými pracovníkmi navrhnuté ako cieľ procesu alebo odporúčanie na zmenu. Osobné údaje o klientovi, jeho rodine ako i názvy niektorých škôl boli v kazuistike pozmenené.

1. Charakteristika klienta a jeho východiskovej situácie

Osobné údaje klienta: Šimon P., nar. 1983 v Bratislave.

Z anamnézy:

SA: Šimon býval v lokalite sídliska v Petržalke, v panelovom dome. Družstevný byt mal štyri izby. O detskú izbu sa delil s mladšou sestrou. Neďaleko bývali Šimonovi starí rodičia.

RA: Šimon pochádza z úplnej, usporiadanej rodiny. V čase prvého kontaktu mal jeho otec 31 rokov, bol absolventom vysokej školy, pracoval vo výskume ako chemik. Matka mala 29 rokov, bola absolventkou vysokej školy technickej, bola na materskej dovolenke a starala sa o Šimonovu mladšiu sestru. Vekový rozdiel medzi súrodencami boli necelé 4 roky. Obaja rodičia i sestra boli zdraví. V starostlivosti o chod rodiny často vypomáhali starí rodičia z matkinej strany. Starý otec bol odborným asistentom na technickej vysokej škole a stará matka bola učiteľkou spevu na konzervatóriu.

V čase Šimonovho zaškolenia do sídliskovej ZŠ sa matka vrátila do práce, sestra chodila do MŠ a o deti sa starali striedavo rodičia a starí rodičia.

V čase Šimonovej dochádzky do cirkevnej ZŠ, bola do tejto ZŠ zaškolená jeho sestra. Rodičia očakávali od pedagógov cirkevnej školy väčšie pochopenie pre problémy svojho syna a individuálnejší prístup vo vyučovacom procese. Obe deti začali v sprievode starých rodičov dochádzať do detského folklórneho súboru.

V čase, keď Šimon ukončoval povinnú školskú dochádzku, mu rodičia zariadili vlastnú izbu. Kontakty so starými rodičmi boli už zriedkavejšie a ich cieľom bola viac pomoc v domácnosti.

OA: Dieťa z prvého tehotenstva, ktoré bolo udržiavané. Pôrod spontánny, predčasný (8 m. gravidity), dieťa bolo jeden deň v inkubátore. Raný psychomotorický vývin prebiehal v norme. Detské predškolské zariadenia nenavštevoval.

Z detských chorôb prekonal osýpky a rubeolu. Priebeh ochorení nebol ťažký ani komplikovaný. Od narodenia mával časté ochorenia horných dýchacích ciest a od 2,0 FV je liečený na alergiu (polinóza). Vzhľadom na predpokladané zníženie imunity dieťaťa odporučila pediatrička psychologické vyšetrenie za účelom posúdenia pripravenosti dieťaťa

na školu. Záver psychologického vyšetrenia odporúčal odklad školskej dochádzky o jeden rok. Rodičia návrh neakceptovali. Šimon bol v priebehu prvého ročníka ZŠ jeden mesiac na liečebnom pobyte v kúpeľoch. Takéto kúpeľné pobyty absolvoval ešte v štvrtom, šiestom a ôsmom ročníku. Ako pacient s alergiou bol dlhodobo medikovaný rôznymi druhmi antialergík, ktoré si aplikoval sám. V r. 2000 mu bola diagnostikovaná ľahká krátkozrakosť a začal nosiť okuliare na čítanie. V r. 2003 mal vážne zdravotné problémy, bol hospitalizovaný v Ústave kardiovaskulárnych chorôb a bola mu diagnostikovaná juvenilná hypertenzia 2. stupňa a ischemická choroba srdca. Odvtedy je trvalo medikovaný vazodilatanciami a antihypertenzívami. Jeho zdravotný stav sa pomerne dobre kompenzoval a nebolo potrebné začať konanie vo veci uznania klienta za občana so ZPS.

Zaškolený bol načas. Zaškolenie bolo problematické. Šimon mal problémy aj s učením, aj so správaním. V druhom ročníku ZŠ bol školsky podvýkonný a psychologické vyšetrenie preukázalo prítomnosť vývinových porúch učenia v zmysle jednoduchej poruchy pozornosti, dyslexie a dysortografie. Rodičom bola ponúknutá špeciálnopedagogická starostlivosť a vedenie Šimona s účelom kompenzácie porúch. Rodičia ponuku odmietli a vybavili prestup. Tretí ročník chodil do školy v centre mesta, ale pre sťažnú adaptáciu na školu a problémy s dochádzaním z Petržalky do centra mesta MHD ho rodičia prihlásili od štvrtého ročníka do cirkevnej ZŠ v Petržalke. Dva ročníky ukončil ako priemerný žiak s horšími známami z jazykov a dejepisu. Na vyučovaní sa mu nedarilo. Cítil sa odmietaný aj zo strany spolužiakov, aj zo strany učiteľov, ktorí odmietali zohľadňovať jeho problémy vo vyučovacom procese. Ako alergik musel často používať rôzne druhy liečiv, ktoré mali i vedľajšie účinky a ovplyvňovali jeho výkonnosť. Chodil na doučovanie, resp. k špeciálnemu pedagógovi a začal chodiť na aktivity kresťanskej mládeže. Do folklórneho súboru nechodil rád, pretože sa mu v tancovaní nedarilo. V šiestom ročníku ZŠ boli jeho problémy s učením tak závažné, že triedna učiteľka navrhla rodičom, aby požiadali o integráciu ich dieťa, resp. aby mu vybavili prestup do inej ZŠ. Siedmu až deviatu triedu ZŠ absolvoval v základnej škole v druhom bratislavskom obvode s dobrou dostupnosťou MHD. Na triedny kolektív aj učiteľov sa dobre zadaptoval. Vedenie školy ho prijalo ako integrovaného žiaka a bol v starostlivosti školskej špeciálnej pedagogičky. V tom čase sa mu zhoršila alergia, bol celoročne medikovaný a bol na kúpeľnej liečbe. Nemal konkrétnu predstavu o svojom budúcom povolání. V poslednom ročníku ZŠ ho rodičia prihlásili do SOU strojárskoho na odbor mechanik strojov a zariadení.

V SOU sa mu veľmi nedarilo. Uvedomoval si, že do tejto školy chodí preto, lebo si to želal starý otec v očakávaní, že chlapcovi bude môcť počas štúdia pomáhať. Od prvého ročníka bol medzi žiakmi so slabším prospechom. Klasifikovaný bol vždy na základe správy od špeciálnej pedagogičky. Bol evidovaný ako žiak so špeciálnopedagogickými potrebami, ale nebol integrovaný. Zaujímal sa o tvorivú činnosť a humanitné disciplíny, čo viedlo k tomu, že často reprezentoval školu na rôznych súťažných podujatiach a olympiádach. Bol so sestrou členom flamencovej skupiny, ale na pozícii zvukového technika. Na konzultácie s poradenským psychológom začal chodiť v štvrtom ročníku SOU z vlastného rozhodnutia. Rodičia nesúhlasili so želaním Šimona prihlásiť sa na štúdium regionalistiky, resp. personalistiky. Šimon sa prihlásil na Materiálovotechnologickú fakultu STU v Trnave. V štúdiu bol neúspešný. Šimonova rodina síce súhlasila so zanechaním štúdia na STU, ale len pod podmienkou, že podá prihlášku na iný typ vysokoškolského štúdia. Zanechal pôsobenie v tanečnej skupine. Podal si prihlášku na denné štúdium City University of Seattle v Bratislave v odbore podnikový manažment a na Pedagogickú fakultu UK v odbore sociálna práca.

Bol prijatý na štúdium podnikového manažmentu. Štúdium zvládal do tretieho trimestra. Mal problémy s anglickým jazykom. Nedarilo sa mu včas a v požadovanej kvalite odovzdávať písomné práce. V júni 2003, po porade v psychologickvej poradni štúdium zanechal.

V priebehu nasledujúcich šiestich mesiacov bolo so Šimonom realizovaných 15 terapeutických sedení. Ťažiskom sedení okrem diagnostických rozhovorov a kariérového poradenstva bol nácvik progresívnej svalovej relaxácie podľa Bernsteina a Borkovca (v spracovaní J. Hašta) a individuálna práca s klientom podľa modelu V. Satirovej. Individuálna práca bola zameraná na sebaúctu (sebahodnotu), úroveň komunikácie, resp. na komunikačné vzorce a pravidlá správania. Výsledkom bola postupná kompenzácia zdravotného stavu (zmiernenie stupňa hypertenzie pri trvalej medikácii), ako i zlepšenie celkového psychického stavu. V záťaži nastal proces zmeny smerom k väčšej kongruencii a pozitívnemu prežívaniu, čo bolo hodnotené ako zmiernenie adolescentnej krízy.

Po ukončení terapie bol Šimon prijatý na štúdium sociálnej práce Fakulty sociálnych vied a zdravotníctva Univerzity Konštantína filozofa v Nitre v dennom štúdiu pre školský rok 2004/05. Celý prvý ročník absolvoval bez zvláštnych ťažkostí. Predpísané skúšky robil v stanovených termínoch. Vo voľnom čase sa venoval práci s deťmi. Brigádnicky pracoval pre súkromnú agentúru „Dysky“, ktorej činnosťou bolo doučovanie detí s poruchami učenia, organizácia prázdninových pobytových aj nepobytových táborov, víkendové aktivity pre deti, ako i organizovanie zahraničných jazykových a brigádnických pobytov pre deti a mládež.

V druhom ročníku štúdia mu bolo vydané posledné potvrdenie o tom, že je študentom so špecifickými vývinovými poruchami učenia, pre potrebu koordinátorky pre prácu so zdravotne postihnutými študentmi FSVaZ UKF v Nitre. Bakalárske štúdium úspešne ukončil v školskom roku 2006/07. Zamestnal sa v hlavnom pracovnom pomere v súkromnej agentúre, kde bol v priebehu bakalárskeho štúdia v brigádnickom pomere. Pracoval na pozícii programový a pedagogický riaditeľ. Dva roky sa adaptoval na zamestnanie. Pre školský rok 2009/10 sa prihlásil a bol prijatý na externé magisterské štúdium na Fakulte sociálnych vied a zdravotníctva Univerzity Konštantína filozofa v Nitre, ktoré úspešne ukončil v júni 2011. Aktuálne je výkonným riaditeľom spomenutej súkromnej agentúry. Býva u starých rodičov, ktorí sú na dôchodku, a pomáha rodičom v starostlivosti o nich. Jeho sestra sa po maturite prihlásila na Materiálovo-technologickú fakultu STU, kde úspešne študuje.

2. Popis a analýza prípadu (situácia prvého kontaktu s klientom, identifikácia jeho problému a/ alebo potrieb, stanovenie cieľa/ov kariérového poradenstva a voľba intervencie/postupu)

Kariérové poradenstvo bolo zamerané najmä na profesionálny vývin v procese rozhodovania, najmä vo fáze anticipácie (výber strednej školy, ako i overenie predpokladov na štúdium na VŠ, práca s informáciami). Bolo potrebné zamerať sa na kompenzáciu špecifických porúch učenia, ovplyvnenie výkonnosti klienta vo vzdelávacom procese a opakovane po neúspechoch v štúdiu na VŠ reorientovať klienta na vhodnejšie odbory a formy štúdia.

3. Priebeh poradenského procesu (použitie intervencie/postupy a ich účinnosť, vývoj a výsledok/ úspešnosť poradenského procesu, prognóza)

Uvádzame niekoľko záverov a odporúčaní z psychologických vyšetrení realizovaných do doby, keď klient požiadal o poradenstvo pri voľbe povolania.

Záver psychologického vyšetrenia (január 1989): Úroveň psychomotorického vývinu je v norme. Grafický prejav neprepracovaný po obsahovej i formálnej stránke. V reči pretrvávajúci rotacizmus. Emocionalita a sociabilita dieťaťa ešte nezrelá. Emocionálna väzba na matku.

Návrh (odporúčanie): Odklad školskej dochádzky o jeden rok.

Záver psychologického vyšetrenia (november 1990): Difúzne organické poškodenie CNS v zmysle ľahkej mozgovej dysfunkcie. Porucha jemnej motoriky. Nevyhranená lateralita. Tenacita pozornosti, ako i jej ostatné zložky narušené. Mentálna úroveň dieťaťa nerovnomerne rozložená v pásme priemeru. V reči diskretný rotacizmus a situačná balbuties. Osobnosť detská, vo vývine. Bohatá neurotická symptomatológia reaktívneho charakteru. Znížená ašpiračná úroveň. Záujmy diferencované, orientované na športové aktivity (bojové umenie).

Záver konziliárneho špeciálno-pedagogického vyšetrenia: Dekompenzované špecifické vývinové poruchy učenia v zmysle dyslexie a dysortografie (PhDr. M. Kumurovitzová, špeciálna pedagogička).

Záver psychologického vyšetrenia (máj 1994): Kompenzované špecifické poruchy učenia v zmysle dyslexie a dysortografie. Školská výkonnosť zodpovedá intelektovej výkonnosti. Školsky neúspešné dieťa s problémami v správaní.

Návrh (odporúčanie): Pokračovanie v špeciálnej starostlivosti pri kompenzácii ŠPU. V prípade, že sa vzťahové problémy nevyriešia, uvažovať nad opätovným prestupom Šimona do iného typu ZŠ, ale len v prípade, že bude integrovaným žiakom.

Záver psychologického vyšetrenia (jún 1995): V reči situačná balbuties narúšajúca komunikačnú istotu. Slovná zásoba je veľmi dobre prepracovaná. Grafomotorický prejav vykazuje trvalo znaky difúzneho organického poškodenia CNS (neúhľadné písmo). Znížená koncentrácia pozornosti ovplyvňuje pamäť a poznávacie procesy., čo sa odráža vo výkonnosti dieťaťa vo vyučovacom procese. Mentálna úroveň je rovnomerne rozložená v strednom pásme priemeru. Vizuomotorická koordinácia a jemná motorika nie sú narušené. Myslenie na konkrétnej úrovni s dobrým usudzovaním a kombinačnou schopnosťou. Pretrvávajúce špecifické poruchy učenia – dyslexia, dysortografia.

Osobnosť detská, vo vývine. V psychickom obraze rozvinutá bohatá neurotická symptomatológia ako odraz dlhodobej školskej neúspešnosti. Emocionálna labilita a zvýšená impulzivita sú navyše potencované prebiehajúcim vývinovým obdobím. V sociálnych vzťahoch je silná tendencia po sebauplatnení a akceptácii prostredím, čo spôsobuje náhle zmeny postojov a nálad. Dieťa má zníženú vnímavosť a toleranciu na stres, čo sa odráža jednak v jeho výkonnosti, jednak v jeho správaní.

Záujmy má orientované na aktívne športovanie a rekreačné pohybové aktivity, čo pozitívne ovplyvňuje jeho občas problémové správanie.

Návrh (odporúčanie): Odporúčanie rodičom požiadať o školskú integráciu dieťaťa vrátane zabezpečenia terapie u špeciálnej pedagogičky v KPPP (PhDr. Kumurovitzová), a starostlivosti školskej špeciálnej pedagogičky.

Záver psychologického vyšetrenia (november 1996): V porovnaní s ostatným kontrolným vyšetrením nedošlo v výrazných zmenách. Situačná balbuties bola kompenzovaná a špecifické poruchy učenia tiež. Profesiové záujmy boli orientované na ekonomiku, služby a pomáhajúce profesie.

Návrh (odporúčanie): V súlade s profesiovými záujmami by bolo vhodné uchádzať sa o prípravu na povolanie v ekonomických a manažérskych odboroch typu Obchodnej akadémie, Združenej školy podnikania resp. v študijných odboroch SOU ukončených maturitou a zameraných na služby.

Záver psychologického vyšetrenia (december 2000): Situačná balbuties a špecifické poruchy učenia sú pomerne dobre kompenzované. Mentálna úroveň je nerovnomerne rozložená v pásme priemeru, oscilujúca v rozpätí od dolného pásma priemeru až po hranicu s nadpriemerom. Prevažne všeobecný profil intelektových schopností. Myslenie ustálené. Veľmi dobré výkony v plošnej a priestorovej predstavivosti. Zrýchlenie psychomotorického tempa. Zlepšenie úrovne prognózy školskej úspešnosti.

Osobnosť diferencovaná. V popredí rezonuje mierna emocionálno-vôľová labilita a stav anticipačnej úzkosti. Znížená frustračná tolerancia a vnímavosť na stres pretrváva. Záujmy štruktúrované, dlhodobé, orientované na pohybové aktivity, tanec, informačné a komunikačné technológie a cestovanie. Profesiové záujmy sú orientované na štúdium humanitných disciplín (pedagogika, špeciálna pedagogika, sociálna práca, vychovávateľstvo), čo je čiastočne kontraindikované vzhľadom na aktuálny psychický stav.

Návrh (odporúčanie): Šimonovi bolo odporúčané štúdium v ekonomických disciplínach s ťažiskom práce vo verejnej a štátnej správe a regionalistike.

Záver psychologického vyšetrenia (december 2001): V osobnosti zvýšená frustračná tolerancia a vnímavosť na stres. Oslabená sebadôvera a schopnosť sebaoceňovania. Únikové a vyhýbavé tendencie. Zvýšená unaviteľnosť. Apatické až rigidné správanie s výraznou somatizáciou.

Návrh (odporúčanie): Šimonovi bolo odporúčané zanechanie štúdia. Šetriaci režim a vhodný brigádnický pracovný pomer.

Záver psychologického vyšetrenia (máj 2003): Dekompenzovaný psychický stav. Rozvinuté stavy anticipačnej úzkosti, adolescentná kríza.

Návrh (odporúčanie): Bola mu ponúknutá možnosť individuálnej psychoterapie. Reorientácia.

4. **Nadväznosť na ďalšie typy služieb** (v rámci organizácie a u iných poskytovateľov)

V priebehu dvadsaťročnej spolupráce s klientom a jeho rodinou a školou prišiel poradenský psychológ do kontaktu a spolupracoval s takmer všetkými odborníkmi, ktorí v aktuálnom čase pôsobili v školách a školských zariadeniach (triedny učiteľ, vyučujúci učiteľ, výchovný poradca, školský špeciálny pedagóg a špeciálny pedagóg poradenského zariadenia, logopéd, duchovný, koordinátor pre prácu so študentmi so zdravotným postihnutím). Taktiež sa kontaktoval, resp. bol kontaktovaný riadiacimi zložkami rezortu školstva a zdravotníctva.

5. **Diskusia k prípadu** (úvaha nad ďalšími/alternatívnymi možnosťami riešenia prípadu)

- V priebehu času so menili osoby, ktoré požiadali o spoluprácu. V období zaškoľovania iniciovali spoluprácu s poradenským psychológom rodičia klienta. V čase, keď sa klient blížil veku dospelosti, teda v období adolescencie, prejavil ochotu a iniciatívu klient sám.
- Rodičia klienta často nerešpektovali odporúčania poradenského psychológa a svojim spôsobom negatívne ovplyvňovali kvalitu jeho života. V čase, keď sa zintenzívnila spontánna individuálna spolupráca klienta s psychológom, resp. iným odborníkom, zlepšila sa realizácia navrhnutých poradenských cieľov, a to pozitívne ovplyvnilo kvalitu života klienta.
- Počas spolupráce bolo o klientovi napísaných 11 správ o psychologickom vyšetrení a bolo mu vydaných 9 rôznych potvrdení, ktoré boli súčasťou rôznych žiadostí o akceptáciu jeho zdravotného a psychického stavu. Od okamžiku vstupu do terapie netrval na žiadnom písomnom doklade.
- Počas psychologických vyšetrení, kontrolných vyšetrení, konzultácií a terapeutických sedení absolvoval viac ako 66 metód a techník psychodiagnostiky. V čase povinnej školskej dochádzky bola psychodiagnostika zameraná prevažne na špecifické poruchy učenia, kognitívne procesy, všeobecnú inteligenciu a rôzne intelektové schopnosti. V čase adolescencie bola psychodiagnostika zameraná prevažne na osobnosť a jej štruktúru, záujmovú oblasť, postoje, hodnoty a sebahodnoty. Terapia bola zameraná na kompenzáciu ťažkostí a navodenie pozitívnej zmeny.

PhDr. Jindra Remiašová,

CENTRUM PEDAGOGICKO-PSYCHOLOGICKÉHO PORADENSTVA A PREVENIE, BRATISLAVA II

PhDr. Jindra Remiašová absolvovala štúdium pedagogickej psychológie a filozofie na FF UK v Bratislave. Ako poradenská psychologička pôsobí v rôznych zariadeniach rezortu školstva už takmer štyri desaťročia. Má dlhoročné skúsenosti v práci v sieti zariadení pedagogicko-psychologického poradenstva. Je dlhoročnou lektorkou vzdelávania pedagógov a odborných zamestnancov rezortu školstva a tiež lektorkou vo viacerých projektoch ESF. Úzko spolupracuje s centrom Euroguidance, opakovane bola členkou odbornej poroty hodnotiacej príspevky zaslané do súťaže Národná cena kariérového poradenstva.

Profesionálne sa zameriava na komplexné osobnostné, vzdelávacie, školské a kariérové poradenstvo pre deti a mládež a rodinné poradenstvo.

IV. Zdravotné znevýhodnenie ako prekážka úspešnej kariéry?

Klient: Marek L.

Vek: 21,6 rokov

Škola: Právnická fakulta UPJŠ

DG: DMO – pravostranná hemiparéza. Amblyopia

Marek bol sledovaný psychológom CPPPaP Snina od roku 1996 na žiadosť jeho rodičov za účelom zaškolenia v základnej škole. Marek bol dieťa s nadpriemernou verbálnou zložkou intelektu so zdravotným obmedzením, so sekundárnym dopadom na jeho psychomotorický vývin (vrátane nonverbálnej zložky intelektu) – narušenou jemnou motorikou prstov pravej ruky, je vynúteným ľavákom, narušením hrubej motoriky – s kratšou pravou nohou, napáda pri chôdzi, narušeným centrom rovnováhy – neistou chôdzou v nerovnom teréne, narušenou koordináciou pohybov, narušenou vizuomotorickou koordináciou a percepciou. Po jednoročnom odklade školskej dochádzky (a absolvovanom rozvíjajúcom programe) bol Marek zaškolený v základnej škole ako žiak so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (telesné postihnutie, TP), ktorému bol pri niektorých činnostiach vo vzdelávaní venovaný individualizovaný prístup na základe usmernení odborníkov (lekár, psychológ, špeciálny pedagóg). Vďaka intenzívnej spolupráci rodičov chlapca, pedagógov (triedna učiteľka a riaditeľ školy) a psychológa a húževnatosti samotného chlapca, Marek zvládal požiadavky školy takmer porovnateľne s ostatnými spolužiakmi. Pre rozvíjajúcu sa osobnosť Mareka bolo dôležité aj jeho rovnocenné postavenie v kolektíve spolužiakov. S pribúdajúcimi nárokmi učiva na 2. stupni ZŠ sa v školskom výkone chlapca jeho zdravotné obmedzenia čoraz viac negatívne odrážali a mali dopad aj na jeho školský výkon a hodnotenie. Preto v 9. ročníku ZŠ bol integrovaný v bežnej triede ZŠ a s úpravami povolenými ministerstvom školstva (navýšenie času pri riešení úloh a pomoc asistenta pri zapisovaní odpovedí) úspešne absolvoval aj (toho času nazývaný) „Monitor9“. Bol prijatý na gymnázium v mieste bydliska. Bol prvým študentom gymnázia, ktorý bol počas štúdia vedený ako študent so ŠVVP - TP a bol mu na základe odporúčaní psychológa a špeciálneho pedagóga poskytovaný individualizovaný prístup podľa individuálneho výchovno-vzdelávacieho plánu (predĺžený časový limit pri limitovaných úlohách, tolerovanie nepresností pri geometrických úlohách, orientácii na mape, tolerovanie úpravy písomného prejavu, úhľadnosti textu a krasopisu, podľa potreby mal upravenú formu zápisu niektorých testových úloh (napr. v anglickom a nemeckom jazyku) a primerané hodnotenie jeho výkonu. Je potrebné zdôrazniť, že vďaka neústretovnosti niektorých vyučujúcich bol Marek nútený snažiť sa niekedy až nad hranicou svojich možností.

U Mareka bolo potrebné rešpektovať jeho zdravotné obmedzenia aj pri konaní maturitnej skúšky – všetkých jej zložkách (externej skúške, písomnej maturitnej skúške aj ústnej maturitnej skúške), uplatňovať úpravy, ktoré mu boli poskytované počas štúdia a v súlade so zaradením do 2. skupiny – žiak so stredným stupňom obmedzenia (Vyhláška 318/2008 Z. z., § 14 bod 4 písm. c)). V písomnej internej časti maturitnej skúšky mal Marek predĺžený čas na vypracovanie úloh s možnosťou maximálnej časovej dotácie (možnosť použitia kompenzačných pomôcok podľa potrieb žiaka a pomoc asistenta pri zapisovaní textu nevyužil). S tým, že vonkajšiu formu - celkovú úpravu písaného textu, ktorá pozostáva z čistopisu, čitateľnosti, grafického členenia odsekov, čistoty textu a dodržiavania okrajov, špeciálny pedagóg odporúčal nehodnotiť. V ústnej časti maturitnej skúšky Marek využil len možnosť predĺženého času na prípravu a odpoveď. Keďže Marek z hľadiska svojich intelektových predpokladov bol rovnocenným intaktným študentom, psychológ navrhol

sústrediť sa pri hodnotení jeho odpovedí na obsahovú stránku (myšlienky, názory, postoje) a nie formu odpovedí (grafické a estetické kritériá). Pri prijímacích pohovoroch na vysokoškolské štúdium (v súlade s § 58 a § 59 zákona o vysokých školách) v písomnej podobe Marek využil možnosť predĺžiť čas na prípravu a odpoveď - navýšenie časovej dotácie o 50%, ináč neboli potrebné žiadne úpravy, okrem dodržania základných psychohygienických podmienok rovnocenne s ostatnými študentmi.

Intervencie psychológa zamerané na kariérové poradenstvo prebiehali priebežne, takmer od chvíle, kedy bol identifikovaný dopad Marekových zdravotných obmedzení na jeho výkon. Už pri prvej profesijnej orientácii (8. - 9. ročník ZŠ) psychológ vychádzal z jeho pozitív: nadpriemernej úrovne verbálnej zložky intelektu, zvládnutých teoretických vedomostí na vysokej úrovni, vynikajúceho všeobecného prehľadu, bohatej slovnej zásoby, nadpriemernej schopnosti komunikovať, jeho sebakritickosti (nedostatky vyplývajúce z diagnózy si plne uvedomoval), ale aj jeho zdravej ctižiadostivosti. Keďže Marek v tomto období nemal jasne vyhranené záujmy vzhľadom k svojmu budúcemu povolaniu a perspektívne pripadalo do úvahy pokračovanie v štúdiu na vysokej škole, najvhodnejším riešením bolo po ukončení základnej školy pokračovanie na gymnáziu. Počas štúdia na gymnáziu Marek prirodzene viac inklinoval k učebným predmetom, ktoré mal predpoklady zvládať vďaka svojej vysokej úrovni verbálnej inteligencie, výborným pamäťovým schopnostiam – náuke o spoločnosti, dejepisu, geografii, slovenskému jazyku a literatúre, čiastočne aj cudzím jazykom. Záujmy Mareka v priebehu 3. ročníka gymnázia smerovali do oblasti práce s ľuďmi a čiastočne aj oblasti narábania s ideami, teoretickými koncepciami. Keďže neprejavoval dominantný záujem o žiadne konkrétne povolanie, vylučovacou metódou – pri uplatnení kritéria jeho zdravotných obmedzení a osobnostných preferencií – sme postupne vylúčili štúdium geografie a kartografie (nezvládanie orientácie na mape, precízne rysovanie a pod.), čiastočne aj štúdium učiteľského smeru vyššie spomínaných študijných zameraní – Marek bol so svojim hendikepom vyrovnaný, avšak ak si vyberal medzi prípadnou dennodennou konfrontáciou s predsudkami žiakov a vyhnutiu sa takejto konfrontácii, volil druhú možnosť a učiteľské povolanie vyberal len ako náhradné riešenie. Ako povinne voliteľné maturitné predmety si vybral náuku o spoločnosti a dejepis. V priebehu 4. ročníka gymnázia sa rozhodol pre štúdium práva, resp. politológie. T. č. úspešne ukončil 4. semester štúdia na Právnickej fakulte UPJŠ v Košiciach. Je stotožnený s kariérou budúceho právnik. Je šťastný, pretože si volil štúdium a povolanie, pri ktorom sa môže plne realizovať rovnocenne ostatným aj napriek svojim zdravotným obmedzeniam.

PhDr. Ľubomíra Dunčáková

CENTRUM PEDAGOGICKO-PSYCHOLOGICKÉHO PORADENSTVA A PREVENČIE, SNINA

PhDr. Ľubomíra Dunčáková pôsobí už 30 rokov ako poradenský psychológ v CPPPaP v Snine, prechodne istý čas pôsobila aj ako poradenský psychológ v centre špeciálnopedagogického poradenstva. Kariérové poradenstvo ona sama považuje za svoju srdcovku, aj keď sa mu môže venovať len popri inej poradenskej práci – keďže v CPPPaP sú na celú klientelu okresu len dve poradenské psychologičky, venuje sa celému širokému spektru poradenských problémov detí od predškolského veku až po ranú dospelosť. Problematike kariérového poradenstva sa venovala aj v záverečnej práci druhej atestácie. Svoj postoj k ľuďom s postihnutím, ktorý sa snažila vyjadriť aj v prezentovanej kazuistike, charakterizuje ako poznanie, že najprv je to človek, až potom jeho obmedzenie.

V. Sprostredkovanie zamestnania versus kariérové poradenstvo

Na úradoch práce sa sprostredkovanie zamestnania (najmä osobám dlhodobo nezamestnaným) často mení na „krvopotné“ poradenstvo. Sprevádzanie nezamestnaných na pohovor k zamestnávateľovi sa tak potom stáva katalyzátorom vzťahov medzi sprostredkovateľom zamestnania a nezamestnaným klientom.

Rodinná anamnéza: Juraj, 47 rokov, rozvedený, vysokoškolské vzdelanie, nezamestnaný (v evidencii uchádzačov o zamestnanie viac ako 2 roky). Žije v rodinnom dome s chorou matkou, o ktorú sa stará. Má jednu sestru, ktorá žije a pracuje v zahraničí.

Pracovná anamnéza a rozbor schopností klienta: Od skončenia vysokej školy bol zamestnaný ako odborný náčelník – vojak z povolania. Toto zamestnanie trvalo 3 roky a okrem iného viedol porady s podriadenými, samostatne riešil krízové situácie, vypracovával plány a zásoboval útvary pohonnými hmotami. Nie je jasné, prečo tento služobný pomer ukončil. Najdlhšie, 15 rokov pracoval ako predajca a vedúci maloobchodnej predajne v mieste bydliska.

Naposledy (pred evidenciou) pracoval 8 mesiacov na londýnskom letisku ako robotník.

Ovláda základy anglického, nemeckého a ruského jazyka, hospodársku korešpondenciu a skladové hospodárstvo. Má počítačové zručnosti.

V životopise sa charakterizuje ako človek, ktorý je schopný včleniť sa rýchlo do kolektívu a dokáže sa prispôbujú pokynom nadriadeného.

Popis a analýza prípadu:

Na poradenstvo bol odporučený vedúcou oddelenia, ktorú osobne navštívil, keď hľadal informácie o konkrétnom pracovnom mieste. Životopis mi bol zaslaný pred osobným stretnutím, takže som sa s jeho pracovnými skúsenosťami oboznámila vopred. Pri osobnom kontakte bol klient optimistický, pôsobil vyrovnané, ale na otázky, ktorými som si overovala, aké kroky pri hľadaní zamestnania doposiaľ podnikol, odpovedal obširne a zachádzal do nepodstatných detailov. Klient chcel prijať akúkoľvek prácu, len aby bol zamestnaný v meste, pretože sa stará o chorú matku.

Oboznámila som ho so situáciou na trhu práce v regióne a poukázala som na nedostatok akýchkoľvek voľných pracovných miest s nemenným statusom v blízkej budúcnosti.

Stanovili sme si postup našej ďalšej spolupráce, poučila som ho, čo by mal ešte urobiť, aké informácie o firmách v regióne si má získať a ukázala som mu ako a kde ich má hľadať. Tiež som mu odporučila prepracovať životopis a poukázala som na konkrétne chyby. Ďalšie stretnutie sme si naplánovali o týždeň.

Klient sa dostavil v dohodnutom čase. Zosumarizoval výsledky svojho „prieskumu“ a odovzdal mi prepracovaný životopis. Informovala som ho aktuálnych voľných pracovných miestach a o plánovaných výberových konaniach. V tom čase bolo nahlásené voľné pracovné miesto na pozíciu *čistič výrobných zariadení* a klient prejavil záujem zúčastniť sa tohto výberového konania. Informovala som ho o tom, že výberového konania sa zúčastním aj ja, nakoľko je to v mojej pracovnej náplni.

Na výberovom konaní sa zišlo okolo 50 ľudí, ktorí mali záujem o túto pozíciu. Na individuálnom pohovore so zamestnávateľom pán Juraj vystupoval suverénne a obširne

opisoval svoje predchádzajúce pracovné skúsenosti, najmä v čase, keď pracoval ako odborný náčelník. Na otázku zamestnávateľa, prečo skončil prácu v zahraničí, zachádzal do nepodstatných podrobností a z jeho slov bolo cítiť sklamanie a zlosť. Vyvolával dojem životom ťažko skúšaného, sklamaného človeka, plného zlosti na iných, ktorí môžu za jeho neúspechy. Zamestnávateľovi povedal (vznelo to ako sebachvála), že sa čo nevidieť do Anglicka vráti (o tom sa mi pri našich stretnutiach nezmiel). Zamestnávateľ o môjho klienta neprejavil záujem, skôr sa vyjadril na jeho adresu negatívne.

Diskusia k prípadu:

Na základe osobnej skúsenosti na výberovom konaní som zistila, že môjmu klientovi chýba sebakontrola a zadržáva v sebe príliš veľa negatívnych pocitov. Na jednej strane potrebuje akúkoľvek prácu a na strane druhej si nevie predstaviť, že bude prijímať príkazy od niekoho iného za nízku mzdu.

Uvažovala som nad tým, akým spôsobom mu dať najavo, čo robí pri kontakte so zamestnávateľom zle, prečo by sa mal zmeniť. Pravdupovediac, keby som nebola prítomná na pohovore a nevidela by som jeho správanie, moja poradenská činnosť by bola jednoduchšia a skôr či neskôr by smerovala k priamemu kontaktu k zamestnávateľovi. Sprostredkovať zamestnanie niekomu, koho by som sama nezamestnala, je vari najťažšie v mojej práci. Vážim si každého zamestnávateľa (ktorý je tiež mojím klientom) a snažím sa mu odporučiť človeka, ktorý bude preňho prínosom. Potom sa na nás obráti znovu s ďalším voľným miestom.

Záver:

Pán Juraj odo mňa dostal ešte niekoľko všeobecných rád, medzi inými aj rady, ako sa pripraviť na pracovný pohovor a tiež som mu dala radu, že musí sa najprv sám rozhodnúť, čo chce robiť a ja mu pomôžem. Pretože zamestnávateľ vycíti, že uchádzač o zamestnanie je nerozhodný a neustále plánuje niečo iné (vždy hľadá niečo lepšie, aj keď tvrdí, že potrebuje súrne akúkoľvek prácu). Mám taký dojem, že v tomto prípade sa klient „zlakol“ náročnosti poradenstva. Veľa vecí si musel zisťovať, zaujímať sa, meniť sa, uvažovať, spolupracovať a pod., pričom očakával pomoc ihneď. Ešte som sa s pánom Jurajom niekoľkokrát stretla, povedal mi, čo podnikol, kde všade bol, ale po mojej osobnej skúsenosti už moje poradenstvo neprebíhalo oduševnene a stratila som vieru v jeho schopnosti, najmä schopnosti zmeniť sa. Zatiaľ ešte nenastal čas, aby som ho odporučila k inému odborníkovi, pretože očakáva odo mňa v prvom rade sprostredkovanie vhodného zamestnania. A v takej zlej situácii na trhu práce to môže trvať ešte poriadne dlho (alebo nám obidvom bude priať šťastie).

Mgr. Iveta Rusňáková

ÚRAD PRÁCE, SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY, HUMENNÉ

Mgr. Iveta Rusňáková je absolventkou Prešovskej univerzity. Od roku 1998 pracuje na Úrade práce, sociálnych vecí a rodiny v Humennom. Zaoberala sa sprostredkovaním práce a informačno-poradenskými službami, organizuje burzy práce, burzy informácií, panelové diskusie, semináre a konferencie k problematike zamestnanosti/nezamestnanosti. Od roku 2006 sa intenzívne venuje kariérovému poradenstvu, najmä voľbe povolania a žiakom končiacim základnú školu, svoje skúsenosti v tejto oblasti prezentovala aj v príspevku zaslanom do súťaže Národná cena kariérového poradenstva 2012.

VI. Klient v starostlivosti odborného poradenstva úradu práce sociálnych vecí a rodiny

1. Charakteristika klientky a jej východiskovej situácie

Darina, vek 52 rokov, pohlavie žena, ukončené vzdelanie – VŠ technického smeru, odbor informatika.

Klientka vyhľadávala pomoc odborného poradcu vždy medzi jednotlivými ukončeniami pracovných pomerov od roku 2006 do novembra 2012. Pribeh zamestnaní za posledné obdobie: programátorka, grafický dizajn, tvorba a údržba webstránok, regionálne masmédiá. Rodinná situácia – manžel je samostatne zárobkovo činná osoba a je v súčasnosti jediným živiteľom rodiny, dcéra študuje na VŠ v zahraničí; klientka bez nároku na dávku v hmotnej núdzi.

2. Popis a analýza prípadu

Klientku odporučila na odborné poradenstvo pracovníčka oddelenia sprostredkovania v zmysle zákona o službách zamestnanosti č. 5/2004 Z. z., nakoľko išlo o klientku nad 50 rokov veku, t. j. znevýhodneného uchádzača o zamestnanie. Klientka identifikovala dôvody, ktoré najviac vníma ako prekážky pre uplatnenie sa na trhu práce, a to: samotný fakt, že je žena v prevažne mužskej profesii, vyšší vek, získané vzdelanie je v odbore, v ktorom dochádza k rýchlemu rozvoju a inovácií technológií a obava zamestnávateľov, že nebude schopná rýchlo sa adaptovať na zmenené podmienky v oblasti IT. Uvedené prekážky však klientka subjektívne nevníma ako problém, naopak, je schopná rýchlo zareagovať na nové podmienky, snaží sa ostať v dianí vecí – samoštúdium na internete, štúdium literatúry. Klientka neočakávala od odborného poradcu priamu pomoc pri hľadaní zamestnania. Klientka prichádzala s nápadmi, ktoré by jej mohli pomôcť pri uplatnení na trhu práce, ale nebola si istá, či práve to, čo našla, je pre ňu to pravé. Potrebovala sa o tom porozprávať, zorientovať sa v množstve informácií, prípadne si overiť správnosť zvoleného postupu. Pri rozhovore s poradcom zároveň klientka získavala informácie o možnostiach a službách, ktoré môže počas evidencie na úrade práce využiť. Bola prístupná k účasti na aktivitách úradu práce, ktoré by jej akýmkoľvek spôsobom pomohli uplatniť sa na trhu práce. Intervencia odborného poradcu voči klientke bola založená na vypočutí predstavených návrhov klientky. V tomto procese odborný poradca poskytol klientke potrebné informácie, ktoré klientka zvažila a následne sa sama rozhodla. Odborný poradca spolupracoval s klientkou individuálnou formou, využívajúc metódu rozhovoru. Keďže klientka bola prístupná a ochotná vyskúšať aj iné možnosti, po dohode s poradcom bola zaradená do hodnotiaceho a rozvojového centra. V hodnotiacom a rozvojovom centre (HRC) išlo o skupinovú formu práce.

3. Priebeh poradenského procesu

Poradenský proces začal v júli 2012 a ukončený bol v októbri 2012, prebiehal individuálnou formou. Počet stretnutí bolo celkom 8, trvanie jedného stretnutia cca 60 minút. Skupinová aktivita HRC trvala 6 hodín pri počte 10 účastníkov. Následná spätná väzba bola odovzdaná každému účastníkovi individuálne a trvala cca 30 minút.

Pred samotným zaradením do hodnotiaceho a rozvojového centra bola klientka informovaná o spôsobe práce v skupine, o zložení skupiny, o cieľoch a metódach použitých v skupinovom poradenstve. Po oboznámení klientky s nasledujúcou skupinovou aktivitou klientka pozitívne prijala možnosť zúčastniť sa. Hlavným motívom jej účasti bola možnosť vyskúšať si túto

formu výberového konania, s ktorou by sa v budúcnosti mohla stretnúť. Sama sa tiež chcela o sebe dozvedieť niečo nové, pričom sa nebránila hľadaniu zamestnania aj v inej ako svojej oblasti doterajšieho pracovného pôsobenia. Napriek tomu, že skupina bola svojim zložením zameraná prevažne na absolventov stredných a vysokých škôl, klientka tento fakt nevnímala ako nevýhodu, naopak prijala ju ako výzvu poznať názory a skúseností mladých ľudí s nezamestnanosťou. Cieľom skupinového poradenstva v HRC bolo diagnostikovanie účastníkov na základe pozorovania ich správania v konkrétnych modelových situáciách, na základe výstupov z osobnostných dotazníkov a iných vhodných diagnostických metód, s cieľom urobiť čo najpresnejší a najrealistickejší profil účastníkov vzhľadom na ich pracovné uplatnenie. Po absolvovaní HRC klientka dostala od poradcu spätnú väzbu v ústnej aj písomnej podobe. Spätná väzba bola zameraná na odovzdanie výstupnej správy z posudzovaných kompetencií: sociálne a komunikačné zručnosti, flexibilita a otvorenosť ku zmenám, schopnosť tímovej spolupráce, schopnosť riešiť problémy, motivácia, orientácia na rozvoj seba, schopnosť učiť sa a zlepšovať, schopnosť viesť ľudí a zákaznícka orientácia. Klientka dosiahla najvyššie možné hodnotenie, čo prijala pozitívne. V rámci odovzdávania spätnej väzby sa klientka vrátila k realizovanej skupinovej aktivite, ktorá v nej zanechala pozitívny dojem a tiež zistenie, že aj mladí a šikovní absolventi so vzdelaním môžu mať problém zamestnať sa. Toto zistenie u nej zvýšilo vieru v samú seba, že úspech na trhu práce nie je vždy len o mladosti, o čom klientka bola doteraz presvedčená. Po absolvovaní spätnej väzby sa klientka zúčastnila výberového konania u zamestnávateľa, ktorý je vzdialený od miesta trvalého bydliska cca 40 km. Po týždni od výberového konania, klientka poradcu opäť vyhľadala, aby ho informovala o tom, že dostala pracovnú ponuku, ktorej súčasťou je digitalizácia kníh. Klientka sa rozhodla ponuku prijať aj napriek zdravotným prekážkam a nutnosti dochádzať do zamestnania. Klientka bola vo svojom rozhodnutí poradcom podporená, aby danú pracovnú príležitosť využila, a v prípade keď to bude pre jej zdravotný stav neúnosné, zvažila zotrvanie v pracovnom pomere. S odstupom času klientka opäť navštívila poradcu, aby ho informovala o svojich prvých týždňoch v novom zamestnaní. Prácu, ktorú u zamestnávateľa vykonáva, hodnotí ako zaujímavú, veľa nového sa dozvie. Obavy zo zhoršenia zdravotného stavu sa zatiaľ nenaplnili.

4. Nadväznosť na ďalšie typy služieb

Na začiatku poradenského procesu klientka subjektívne pociťovala potrebu vyhľadať pomoc psychológa. Poradca odovzdal klientke kontakt na psychológa úradu práce. Túto službu však klientka nevyužila, naopak, obracala sa v častejších intervaloch na poradcu. Klientka chcela prioritne využiť služby psychológa z dôvodu potreby byť vypočutá a mať možnosť a príležitosť povedať o svojich problémoch a pocitoch. Túto možnosť našla v podobe kontaktovania odborného poradcu.

5. Diskusia k prípadu

V prípade, ak by klientka možnosť dochádzania do ponúkaného zamestnania nevyužila, spolupráca medzi poradcom a klientkou by naďalej pokračovala. Proces by bol zameraný na ďalšie prehodnocovanie schopností, spôsobilostí a záujmov klientky vzhľadom na jej uplatnenie na trhu práce a na posilňovanie jej zdravého sebavedomia.

Mgr. Zuzana Hucíková – Mgr. Martina Mikulová
ÚRAD PRÁCE, SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY, DOLNÝ KUBÍN

Mgr. Zuzana Hucíková absolvovala štúdium andragogiky so špecializáciou na sociálnu prácu na Prešovskej univerzite v Prešove. Na úrade práce, resp. v službách zamestnanosti pracuje od roku 1994, pôsobila tu pritom na rôznych pracovných pozíciách – ako sprostredkovateľka, odborná poradkyňa poskytujúca individuálne a skupinové poradenstvo, vedúca klubu práce, členka tímu Hodnotiaceho a rozvojového centra zodpovedná za realizáciu assesment centre. Spolupracuje s predstaviteľmi samospráv pri riešení regionálnej zamestnanosti v okrese Dolný Kubín.

Ako členka HRC pri Úrade práce, sociálnych vecí a rodiny v Dolnom Kubíne získala v r. 2012 ocenenie v kategórii „služby kariérového poradenstva“ v súťaži Národná cena kariérového poradenstva za využitie metódy Assessment Centre v podmienkach odborného poradenstva na ÚPSVaR v Dolnom Kubíne

Mgr. Martina Mikulová absolvovala odbor sociálna práca na Prešovskej univerzite v Prešove. Na Úrade práce, sociálnych vecí a rodiny v Dolnom Kubíne pôsobí 18 rokov na rôznych pozíciách, prevažne v oblasti služieb zamestnanosti – poskytovanie príspevkov pre začínajúcich podnikateľov a pre občanov, preventívne poradenstvo pre žiakov základných a stredných škôl, individuálne a skupinové odborné poradenstvo, je členkou HRC tímu zodpovednou za realizáciu assesment centre, ako aj za nástroj aktívnej politiky trhu práce vzdelávanie a príprava pre trh práce.

Ako členka HRC pri Úrade práce, sociálnych vecí a rodiny v Dolnom Kubíne získala v r. 2012 ocenenie v kategórii „služby kariérového poradenstva“ v súťaži Národná cena kariérového poradenstva za využitie metódy Assessment Centre v podmienkach odborného poradenstva na ÚPSVaR v Dolnom Kubíne

VII. Poradenský proces s dlhodobozamestnaným občanom v službách zamestnanosti, motivácia, ponuka vrátiť sa do pracovného procesu

1. Charakteristika klienta a jeho východiskovej situácie

Ivan B., vysokoškolsky vzdelaný muž, zoológ, 58 rokov. Ženatý, otec vydatej dcéry s jedným dieťaťom a druhej, študujúcej vysokú školu. O manželke nikdy nehovoril. Na dcéry je hrdý, má pravidelný kontakt s vnúčaťom. Zdravotný stav dobrý. Začiatkom roku 2009 požiadal o zaradenie do evidencie uchádzačov o zamestnanie. Posledné zamestnanie podložené pracovnou zmluvou trvalo v rozpätí rokov 1998 – 2003. Od roku 2003 – do opätovného zaradenia do evidencie nezamestnaných v roku 2009, to bola jeho štvrtá evidencia na úrade. Nárok na dávku v nezamestnanosti nevznikol, o dávku pomoci v hmotnej núdzi nepožiadaval.

2. Popis a analýza prípadu

V roku 2009 klient začal navštevovať informačno-poradenské stredisko Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Nitra (IPS). Pán Ivan je stredne vysokej postavy s prestriebrenými vlasmi, v košeli s vestou, v bledých nohaviciach a úsmevom na perách. Pôsobil uvoľnene, optimisticky a svojím pozitívnym správaním sa odlišoval od iných klientov. Vypýtal si základné informácie o činnosti IPS, sadol si k počítaču a začal prezeráť pracovné portály a ponuky na nich. Bola som presvedčená, že dlho nezostane naším klientom.

Prichádzal pravidelne, každý druhý deň. Vždy upravený, slušne pozdravil, nikoho si nevšímal. Tlačil si inzeráty a spokojne odchádzal z úradu. Dni ubiehali, pobyt pána Ivana v IPS sa začal predlžovať. Začala som pracovať s klientom v rámci komplexného poradenstva.

Dozvedela som sa, že je zoológ, hľadá si v tejto oblasti prácu ako riadiaci pracovník i napriek tomu, že je poľnohospodárstvo v zlom stave. Deti sú veľké, dochádzanie za prácou do iného okresu nie je žiaden problém.

Po nejakom čase sa pri práci s počítačom začal prejavovať i verbálne. Najprv si niečo zašomral, potom sa už odvážil a hlasnejším vykrikovaním dával najavo svoju nespokojnosť s požiadavkami zamestnávateľov a politikou štátu. Počas poradenského procesu s klientom som sa rozhodla pre širokú komunikáciu s aktívnym počúvaním, využitím techník a metód komunikácie za účelom vzájomného priblíženia sa, s možnosťou odbornej a profesionálnej navigácie. Dozvedela som sa, že doteraz mu „vraj“ na žiadnu žiadosť, ktorú poslal, neodpovedali. On sám sa o stav ponúkaného miesta po zaslaní žiadosti viac nezaujímal a taktiež nemá jazykovú zručnosť, ktorú zamestnávatelia vyžadujú pri ponúkaných miestach zoológov. Podľa jeho vyjadrenia v poľnohospodárstve pri práci nepotrebuje angličtinu.

Počas rozhovoru som zachytila niekoľko informácií:

- nechcel pripustiť myšlienku, že by pracoval v inej oblasti, v inom povolaní a nie vo vedúcej pozícii,
- svoju situáciu vnímal ako stav, za ktorý on nemôže, čo bolo to prekvapujúce v porovnaní s prvým dojemom,
- slovný prejav bol ťažkopádnejší, ako človek, ktorý dlho nekomunikuje so seberovnými,
- nemal záujem začať s výukou cudzieho jazyka s odôvodnením vysokého veku,

- ospravedlnil sa za nevhodné formy svojho správania na úrade, ktorými vyjadroval svoj hnev a bezmocnosť,
- prijal však myšlienku, že pri najbližšej pracovnej ponuke s požiadavkou znalosti iného jazyka ponúkne zamestnávateľovi svoje dlhoročné skúsenosti i napriek tomu, že má uvedený nedostatok, s vyjadrením ochoty učiť sa, ak by sa prijímací proces mohol vyvíjať pozitívnym smerom,
- bude sledovať priebeh výberového konania telefonickým alebo písomným dotazovaním sa po cca 2-3 týždňoch po ním odoslanej žiadosti.

Pri jeho návštevách na úrade som mu naďalej venovala veľkú pozornosť.

Pán Ivan v IPS nenapísal žiadnu žiadosť ani životopis. Neskôr uviedol, že mu ich píše a posíla dcéra z domáceho e-mailu. Prezeral si viacero pracovných portálov a na nich všetky pracovné ponuky – vyjadril sa, že chce mať prehľad, a preto zostáva 5-6 hodín v IPS, nakoľko to dlho trvá, kým ich všetky prejde. Jeho správanie, prejavy a vonkajší vzhľad sa uberali negatívnejším smerom, stával sa apatický a vyjadroval sa pesimisticky.

Zistila som, že klient už aktívne nereaguje na moje poradenstvo a stráca oň záujem. Mal svoj zaužívaný režim a ja som ho vyrušovala. Bolo vidieť na ňom, že nemá svoju pohodu a pokoj. Požiadala som sprostredkovateľku o spoluprácu. Pružne zareagovala. Vzhľadom k znalosti profilácie klienta použila mobilizujúce prvky a intenzívne využila priaznivejší vývoj pracovných miest na trhu práce.

Všetky úlohy, ktoré si dohodli v spoločných postupoch, plnil pán Ivan načas, ale situácia sa vôbec nemenila. Posúdením a vyhodnotením situácie ho nakoniec sprostredkovateľka odporučila ku odbornej poradkyne. Počas piatich stretnutí mu odborná poradkyňa poskytovala pomoc pri vypracovaní individuálneho akčného plánu, navigovala ho ako pisať žiadosti a životopisy, uchádzať sa o zamestnanie a sprevádzala ho pri ujasňovaní hodnôt, záujmov a cieľov. V závere tohto procesu bol klient uzrozumený pracovať okrem oblasti poľnohospodárstva aj ako pracovník SBS, pretože v roku 2007 si spravil kurz.

Výstup z odborného poradenstva:

- napriek vynaloženému úsiliu odbornej poradkyne klient nevedel jednoznačne zdefinovať predstavu želaného zamestnania,
- bola mu odporúčaná aktivita na zlepšenie verbálnej komunikácie,
- návrhy poradcu počas stretnutí klient akceptoval čiastočne,
- od zamestnávateľov však prichádzal s vyjadrením – miesto je obsadené, uchádzač nebol prijatý a pod.

V tejto fáze spolupráce pán Ivan začal chodiť na úrad značne zanedbaný. Zmenu si všimli aj ďalší klienti. Nasledoval náš druhý rozhovor, počas ktorého som mu opätovne ponúkla možnosti, ktorými úrad disponuje z hľadiska aktívnych nástrojov trhu práce, poprepájala som jednotlivé informácie so zreteľom na vyhľadávanie, uchádzanie sa o pracovné miesto a predpokladoch jeho získania a v tejto súvislosti i riešenia nepriaznivej životnej situácie. Pán Ivan ma vypočul, svoj zanedbaný zovňajšok zdôvodnil zdravotnými ťažkosťami, ktoré ho začali kváriť, vyjadril nespokojnosť, že niektoré dni ukončil prácu s počítačom skôr, ako bol zvyknutý. V tom čase už navštevovalo IPS pomerne veľké množstvo klientov.

Výsledkom celého úsilia poskytovaných služieb bolo, že pán Ivan prestal so mnou komunikovať, jeho prejav sa stal odmeraným, skrátil návštevy IPS o polovicu.

Znovu sme sa poradili so sprostredkovateľkou. Súčasťou podpory klienta bolo jeho zaradenie k ďalšej odbornej poradkyňi. To už bol rok 2011. Odbornej poradkyňi sa pána Ivana podarilo natoľko zmobilizovať a zmotivovať, že bol s jeho súhlasom odporučený ku zamestnávateľovi na zaradenie na § 49 a/ - zapracovanie znevýhodneného uchádzača o zamestnanie. Stačilo vyjadriť verejne záujem a podpísať dohodu. Klient túto ponuku pri návšteve u zamestnávateľa nakoniec odmietol kvôli dochádzaniu a charakteru práce. Ďalšie pracovné ponuky boli s podobným výsledkom – miesto je obsadené, alebo uchádzača neprijímame.

V rámci Národného projektu NP VII 2 – Podpora zamestnávania znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie prostredníctvom agentúr dočasného zamestnávania pán Ivan podpísal dohodu a všetky aktivity tohto projektu absolvoval. V zmysle dohody počas zaradenia do projektu úrad neponúkal klientovi pracovné miesta, ale realizátor projektu. Aj po zaradení do projektu klient navštevoval IPS vo svojom zaužívanom režime, prezeraním všetkých pracovných ponúk, v kratšom časovom intervale a odmerane.

Výstup z odborného poradenstva:

Odborná poradkyňa zhodnotila, že klientovi chýbajú udržiavané pracovné návyky, aktuálne odborné poznatky z oblasti zootechniky, prejavuje sa negatívnym postojom k zamestnaniu sa, spoločenským zmenám, je sklamaný a frustrovaný, má nízku motiváciu, zaznamenala jeho benevolentnosť a nezáujem o seba, týkajúci sa starostlivosti o vlastný fyzický vzhľad, aj nepriaznivú sociálnu situáciu, manželka je už na dôchodku – čo je jediný príjem v rodine. Bolo mu poskytnuté poradenstvo vo veci podania žiadosti o dávku v hmotnej núdzi a príspevky k dávke v hmotnej núdzi na odbore sociálnych vecí a rodiny, oddelení pomoci v hmotnej núdzi, napriek tomu klient odmietal žiadosť podať s odôvodnením, že ich aj tak nedostane.

Nebola mi ľahostajná životná situácia pána Ivana. S kolegyňami sme prehodnotili postupy a možnosti, ktoré sme dovtedy použili v poradenskom procese u klienta. Pri ďalšej príležitosti som mu ponúkla účasť na výberovom konaní. Miestna samospráva hľadala z radov nezamestnaných občanov strážcov verejného poriadku. Po dlhom čase sa pán Ivan potešil a účasť prisľúbil. Bola som veľmi zvedavá, ako to dopadne, mal veľké šance prácu získať, prítomná bola naša kolegyňa. Anamnézu nepriaznivej situácie klienta poznala. Prišla však sklamaná, klient sa vyjadril pred zamestnávateľom, že mu je jedno, či ho príjmu alebo nie. Prijali iného kandidáta.

Pán Ivan je naďalej naším klientom. Znovu chodí do IPS a naša spolupráca je na dobrej úrovni. Informujem ho o novinkách na úrade a v službách zamestnanosti, dávam do pozornosti burzy práce, výberové konania a vzdelávacie kurzy.

Pri jeho návštevách sa mi rekapituluje obdobie, počas ktorého sme v spoločných intenzívnych konzultáciách so sprostredkovateľkou a odbornou poradkyňou hľadali a nachádzali podporné nástroje pre skvalitnenie ponúkaných a realizovaných služieb pre tohto konkrétneho klienta, zamerané na jeho osobnostné predpoklady a na naše úsilie začleniť ho na trh práce. Súčasne sme prechádzali aj svojím obdobím poznania a chápania, že zmena môže nastať iba v prípade, ak ju prijímateľ sám chce dosiahnuť, je o nej presvedčený a zmene naklonený.

Diskusia prípadu

- Aké sú reálne predpoklady, že sa klient ešte niekedy zamestná?
- Má klient záujem riešiť svoju súčasnú životnú situáciu, alebo nevidí dôvod na zmenu?
- Kto je adresátom v tomto príbehu, klient, ktorý nemá reálny záujem, aby ho niekto spravádzal, ale povinnosti si dokáže plniť, alebo nastavenie služieb zamestnanosti, pre ktoré je navigácia klienta, jeho usmerňovanie a poskytovanie informačno-poradenských a sprostredkovateľských služieb s úzkym zameraním na klienta neodmysliteľná, podstatná a zaväzujúca?

Poznámky:

Informačno-poradenské stredisko /IPS/ úradu práce, sociálnych vecí a rodiny je špecializované pracovisko, vybavené výpočtovou technikou s pripojením na internet. Klienti tu samostatne vyhľadávajú ponuky pracovných miest, píšú žiadosti o prijatie do zamestnania, zasielajú ich zamestnávateľom prostredníctvom elektronickej pošty, zakladajú e-mailové schránky. Pre potreby klientov slúži aj odborná literatúra, letáky o druhoch povolanií a predpokladoch a požiadavkách na ich výkon. Klienti prichádzajú z vlastnej iniciatívy alebo na základe odporúčenia sprostredkovateľa alebo odborného poradcu.

Informačno-poradenské služby a Odborné poradenské služby sú poskytované Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny v zmysle zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Účelom **informačno-poradenských služieb** je poskytovať potrebné poradenstvo, s cieľom pomôcť pri voľbe povolania, výbere a zmene zamestnania, výbere zamestnanca a pri adaptácii zamestnanca v novom zamestnaní.

Zameranie **odborných poradenských služieb** je riešenie problémov spojených s pracovným uplatnením uchádzača o zamestnanie (UoZ), na vytvorenie súladu medzi jeho osobnostnými predpokladmi a požiadavkami na vykonávanie určitého zamestnania, na ovplyvňovanie rozhodovania a správania sa UoZ a na sociálnu a pracovnú adaptáciu UoZ

NP VII 2 - Podpora sprostredkovania zamestnania a odborných poradenských služieb poskytovaných úradmi práce, sociálnych vecí a rodiny - jedným z hlavných cieľov bolo podporovanie sprostredkovania zamestnania a aktivovanie klientov úradov práce s dôrazom na ich umiestnenie na trhu práce so sekundárnym cieľom obnovenia a udržania ich pracovných návykov

Ing. Zuzana Gališínová,

ÚRAD PRÁCE, SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY, NITRA

Ing. Zuzana Gališínová počas pôsobenia na Úrade práce, sociálnych vecí a rodiny v Nitre pracovala na viacerých oddeleniach. Od roku 2007 sa venuje žiakom základných a stredných škôl pri voľbe povolania, študentom končiacim štúdiom na vysokých školách. Poskytuje informačné a poradenské služby uchádzačom o zamestnanie individuálnou alebo skupinovú formou. Podľa potrieb klientov sú skupinové stretnutia podporené spoluúčasťou ďalších inštitúcií, ako napr.: Europe Direct, Inšpektorátu práce, študentskej organizácie AIESEC a pod.

VIII. Tri príbehy z internetovej on-line poradne

1. Katarína

> *Meno: Katarína*

> *Vek: 16*

> *Pohlavie: dievča*

> *Problém: Takže môj problém je takýto, už pomaly rok navštevujem Hotelovú akadémiu, no vôbec necítim že je to niečo pre mňa. Nevieť, či je chyba vo mne, v škole, kolektíve v triede alebo ľahostajným prístupom niektorých učiteľov. Jednoducho čakala som od toho niečo viac. Vždy ma bavilo učiť sa jazyky, kresliť a tvoriť veci. Moju budúcu prácu som si vždy predstavovala v nejakom módnom časopise. Tak teraz rozmýšľam o prestupe na inú školu, viem že budem musieť ísť od prvého ročníka, ale neviem či sa to oplatí. Vlastne ani neviem či to, čo som napísala, znie ako otázka, ale aj tak som zvedavá na Váš názor. Vopred ďakujem :).*

Dobrý deň, Katarína,

problém, ktorý Vás trápi, nie je veľmi nezvyčajný, pri prechode zo základnej na strednú školu sa to stáva pomerne často. Príčinou je najčastejšie nedostatok informácií o obsahu štúdia na zvolenej strednej škole, niekedy sa k tomu pridá aj tlak prostredia (vyberiem si školu, ktorú mi navrhnu rodičia, či tú, kam idú spolužiaci a pod.), inokedy je takáto tak trochu nechcená voľba dôsledkom skutočnosti, že v mieste bydliska či jeho blízkom okolí nie je veľmi z čoho vyberať.

Hotelová akadémia je stredná odborná škola, ktorej cieľom je pripravovať svojich absolventov pre oblasť spoločného stravovania/gastronómie, hotelierstva, cestovného ruchu. Odborná príprava sa často kombinuje s prípravou v praktických odboroch kuchár alebo čašník/servírka (absolvent okrem maturity získava aj výučný list). HA je teda podľa všetkého svojim zameraním dosť vzdialená od toho, čomu by si ste sa v živote chceli profesionálne venovať Vy - textilnému výtvarníctvu, módnemu návrhárstvu, odevnému dizajnu.

Myslím si, že je dobre, že voľbu HA vnímate dnes ako nie celkom najšťastnejšiu vzhľadom na svoje predstavy o možnostiach uplatnenia sa v živote. Ste na tom oveľa lepšie ako tí, ktorí si to priznajú až po troch, štyroch či piatich rokoch, ktoré v takejto škole strávia, a až pri nástupe do zamestnania zistia, že ich tá práca, pre ktorú majú kvalifikáciu, vôbec nebaví.

Uvažovať v tejto situácii o zmene strednej školy sa mi zdá celkom rozumné a odporúčal by som Vám začať rozmýšľať aj nad konkrétnymi krokmi, ktoré by k tejto zmene mohli viesť.

Tu treba povedať, že samotný prestup závisí najmä od stanoviska strednej školy, na ktorú by ste sa chceli prehlásiť – o prijatí rozhoduje riaditeľ tejto školy zvyčajne začiatkom školského roka, reálne by to teda bolo už v septembri. Podmienkou na povolenie zmeny je zdravotná spôsobilosť žiaka na štúdium a spôsobilosť na vykonávanie povolania a úspešné vykonanie tzv. rozdielovej skúšky. Obsah, rozsah a termín takejto skúšky určí riaditeľ strednej školy. Platí tu pravidlo, že čím sú odbory odlišnejšie, tým komplexnejšie sú aj rozdielové skúšky. Nepoznám podrobnejšie obsah 1. ročníka štúdia v HA a tej druhej strednej školy, preto

neviem posúdiť, čo všetko by bolo obsahom rozdielovej skúšky – ak však vychádzam z predpokladu, že v prvých ročníkoch je menej odborných predmetov z tej ktorej konkrétnej oblasti a viac všeobecných, rozdielová skúška by v tomto prípade nemusela byť až tak rozsiahla; vykonanie rozdielovej skúšky by tiež znamenalo, že by ste nemuseli na tejto „novej“ škole začínať znova od prvého ročníka a tak stratiť jeden rok. Posledná vec, na ktorú musím upozorniť, je, že takýto prestup sa povoľuje po vyjadrení Vášho zákonného zástupcu, teda Vašich rodičov (len vo Vašich rukách by to bolo vtedy, ak by ste už mali 18 rokov).

Čo z toho všetkého vyplýva? Nevieam, kde bývate a či je v mieste Vášho bydliska či relatívne dostupnom okolí (s každodenným dochádzaním) škola, na ktorej je niektorý z odborov, o ktorý by ste mali záujem. Ak by sa Vám podarilo takúto školu nájsť, bolo by dobre, keby ste sa o tom porozprávali s rodičmi a presvedčili ich o potrebe zmeny. Do konca školského roka by ste mohli potom spoločne navštíviť túto školu, skúsiť sa dozvedieť o nej viac, prípadne predbežne zistiť, či by Vás od septembra mohli prijať a čo by ste pre to mali urobiť (podrobnosti o rozdielovej skúške).

Zatiaľ teda toľko, ak by ste potrebovali ďalšie informácie alebo radu, ozvite sa.

S pozdravom,

Štefan

2. Andrejka

> *Meno: andrejka*

> *Vek: 19*

> *Pohlavie: dievča*

> *Problém: Dobrý deň, maturujem tento šk. rok na OA a stojím pred rozhodnutím kam ísť na VŠ. Teda určite by som chcela ísť na VŠ. Možno si myslíte, že ved' obchodná, tak VŠ je jasná - ekonomická, no a ja práve na ekonomickú nemám absolútne záujem ísť, pretože ma nebaví matika a na ekonomickú v súčasnosti sa hlási asi každý. Netvrdím, že je to zlá škola, to jasné, že nie, ale nie pre mňa. Keď som tak nad tým uvažovala, tak maximálne by som možno skúsila aplikovanú ekonómiu alebo cestovný ruch, keďže ma celkom bavia jazyky....lenže skutočná škola, kam chcem ísť je VŠMU v BA, tanečné umenie... je to, viem, nemysliteľné, lebo nemám žiadnu dvojročnú prax v prvom rade, ani zuš, ani konzervatórium, lenže vždy bol môj sen ísť študovať tanec a všetko čo sa jeho týka, viem aj to, že nestačí len chcieť, ale treba hlavne pre to niečo robiť..., že počas tých štyroch rokov som asi bola zaspátaá,... lenže ja som si chcela nájsť niečo, nejakú tanečnú školu, ani mi len nenapadlo, že by som mohla ísť na zuš, hneď by som išla, lenže každý mi hovoril, že som už na to stará vraj, tak som si aj ja myslela, že tam chodia fakt len od malička deti a v danom meste boli väčšinou len kurzy a na pár mesiacov a to som nechcela, lebo na čo by mi boli dva mesiace tam za zbytočne vyhodené peniaze...tak som potom začala chodiť na angličtinu, dva roky na angličtinu do jazykovej školy som chodila a o tanci som si len snívala a doma som sa občas odreagovala, všetky tanečné filmy som pozerala s úžasom,... aj na strednú som chcela ísť na konzervatórium, ale vždy ma odbili s tým, kde sa hrabeš, ved' nemáš zušku ani nič,...na základnej som tancovala ako mažoretka =D s paličkami aj bambuľkami..., ale takým štýlom, že to neboli ako americké mažoretky, všetko, kostýmy, čiapočky, aj paličky sme si leštili sami, mali sme fantastického*

učiteľa...chcem ísť jednoznačne študovať tanec,.... Čo si o tom myslíte? Dúfam, že som vás neunudila na smrť mojimi litániami.

Dobrý deň, Andrejka,

najprv sa musím ospravedlniť, že táto moja odpoveď prichádza, žiaľ, už v čase, kedy je na podanie prihlášky na umelecké smery vysokoškolského štúdia neskoro, keďže tu sa prihlášky kvôli talentovým skúškam, často viackolovým, podávajú najskôr (zvyčajne do konca novembra). Ako ste si však už predtým overili, podmienkou prijatia je naozaj okrem iného aj najmenej dvojročná tanečná prax a tá Vám chýba, predpokladám teda, že podávať prihlášku na toto štúdium ste sa nakoniec nerozhodli.

Otázkou v tejto chvíli je, čo iné by ste mohli ísť študovať, ak sa toto ukazuje byť nedostupné. Usudujem, že záujem o tanec, tanečné umenie je u Vás podložený aj prirodzeným talentom, ktorý ste však ďalej nerozvíjali, resp. nemali možnosť rozvíjať pod odborným vedením (či už kvôli vlastnej nerozhodnosti, alebo ako ste to sama nazvali, zaspätosti, alebo iným okolnostiam). Domnievam sa, že na štúdium tanca na vysokej škole je teraz už asi naozaj neskoro – tento typ kariéry predpokladá zásadné rozhodnutia už v relatívne mladom veku, asi viete, že na osemročné tanečné konzervatórium nastupujú deti vo veku desať – jedenásť rokov.

Myslím však, že sú aj iné možnosti, ako sa tancu profesionálne alebo na profesionálnej úrovni venovať. Mám na mysli spoločenský alebo športový tanec, prípadne súťažný tanec – internet je plný informácií o tom, ako na to ísť, na Slovensku sú desiatky tanečných štúdií, škôl, kde sa dá tancu naozaj intenzívne a so zánietením venovať a odkiaľ sa dá ísť ďalej, súťažiť i na medzinárodnej, európskej či celosvetovej úrovni.

Robiť tanec profesionálne sa dá rôzne – ako vysokoškolsky vzdelaný tanečník, ako vysokoškolsky vzdelaný pedagóg tanca, či ako choreograf, všetky tieto alternatívy ale predpokladajú absolvovanie tanečného konzervatória alebo aspoň dvojročnú tanečnú prax. No a práve tú by ste mohli získať prostredníctvom spoločenského alebo športového tanca, s tým sa dá začať v podstate kedykoľvek a takmer kdekoľvek, nejaká alternatíva sa dá nájsť snáď v každom väčšom meste na Slovensku. Takýmto spôsobom, prostredníctvom dlhodobejšej praxe v oblasti spoločenského či športového tanca máte potom šancu dosiahnuť profesionálnu úroveň tanečného umenia, ktorá by síce nebola podložená vysokoškolským diplomom, ale „len“ významným ocenením v nejakej medzinárodnej súťaži...

Keď sa vrátim k Vašej otázke voľby vysokoškolského štúdia, možno by ste mali skúsiť ten cestovný ruch, záujem o cudzie jazyky a aj doterajšie štúdium na OA by mohli byť dobrým predpokladom na to, aby ste uspeli nielen v prijímacom konaní, ale aj v samotnom štúdiu. No a popri tom by ste sa mali začať naozaj a aktívne (nielen v predstavách) venovať aj napĺňaniu svojho sna, tancu.

Môže sa stať, že sa Váš život bude uberať nakoniec úplne iným smerom a môže to byť spôsobené veľmi rôznorodými príčinami. Chodte však za svojím snom, snažte sa urobiť niečo pre to, aby sa stal skutočnosťou, aby ste si potom, po rokoch nemuseli robiť výčitky, že ste pre to – a pre seba neurobili nič.

S pozdravom,

Štefan

3. Zdena

> Meno: Zdena

> Vek: 28

> Pohlavie: dievča

> Problém: *neviem, či by nebolo lepsie na zodpovedanie mojich otázok osobne stretnutie, ale skúsme to týmto spôsobom.... pociťujem, že existuje test, ktorý prezradí, o ktorej povolani by som sa svojimi odbornými vedomosťami či osobnými vlastnosťami mohla uchádzať.... moj konkrétny problém sa týka práve toho, v ktorej pracovnej oblasti by som sa mohla uchádzať o zamestnanie...čo sa práce týka, stále sa pohybujem v bludnom kruhu... pevne verím, že mi budete vedieť pomôcť či poradiť, ako to zistiť. vopred ďakujem*

Dobrý deň,

priznám sa, že ma Váš problém trochu prekvapil, keďže podobnú otázku si ľudia zvyknú kladť oveľa skôr. V trochu inej, jednoduchšej podobe ju riešia všetci štrnásť- či pätnásťroční, ktorí končia základnú školu, neskôr si ju kladú najmä absolventi gymnázií, keď sa rozhodujú, ktorý smer vysokoškolského štúdia si zvolíť, v dospelom veku a po období formálneho vzdelávania je takáto otázka už pomerne zriedkavá, keďže práve vzdelanie, jeho zameranie i dĺžka dávajú človeku pomerne jasnú odpoveď na otázku, aké povolanie vykonávať, v akej oblasti hľadať uplatnenie na trhu práce. Väčšina ľudí sa snaží najprv si vybrať povolanie alebo aspoň oblasť, v ktorej sa chce profesionálne uplatniť, voľba príslušného smeru a formy vzdelávania je v tomto zmysle len voľbou prostriedku, ako sa k zvolenému cieľu – povolaniu, pracovnej oblasti dostať.

Život sa však občas uberá aj menej priamočiara a môže sa stať, že si človek kladie otázku o svojom základnom profesionálnom smerovaní i takto neskôr. Nepíšete, aké máte vzdelanie, kvalifikáciu, aká je Vaša pracovná história, na akých pracovných miestach ste od ukončenia školy pôsobili, pre zodpovedanie Vašej otázky, resp. riešenie Vášho problému sú však tieto informácie dôležité, keďže nepredpokladám, že by ste svoju kariéru chceli začať budovať úplne od samého začiatku.

Nie som si istý, či poznám test, ktorý spomínate, ale možno by ste mohli skúsiť túto metódu: ak nemáte istotu v tom, ktorá oblasť by bola pre Vás vzhľadom na Vašu kvalifikáciu a získané pracovné skúsenosti tá najvhodnejšia, odporúčal by som Vám urobiť si analýzu svojho individuálneho potenciálu na portáli „Integrovaný systém typových pozícií“, www.istp.sk. Po zostavení svojho profilu sa Vám zobrazia povolania alebo typové pozície, ktoré Vášmu profilu budú zodpovedať najviac, následne je možné tiež zistiť, aká je aktuálna situácia na trhu práce na Slovensku z hľadiska voľných pracovných miest v týchto povolaniach. (Podobný postup by ste mohli odskúšať aj na analogickom českom portáli ISTP, www.istp.cz, v niektorých detailoch sa odlišuje od slovenského, mohol by Vám poslúžiť na porovnanie, resp. potvrdenie prv dosiahnutého výstupu.)

Domnievam sa, že tento postup by mohol aspoň čiastočne dať odpoveď na Vašu otázku. Som však presvedčený o tom, že či už tento alebo akýkoľvek iný postup, metóda, sú nielen v tomto prípade, ale aj v drvivej väčšine ostatných, viac či menej podobných len orientáciou, usmernením – základ odpovede tkvie vo Vás, v tom, čo Vás zaujíma, baví, k čomu máte vzťah, čo už viete, čo ste študovali, čo ste robili, v ktorej oblasti pracovali doteraz. Skúste hľadať odpovede v sebe a ak by ste predsa len mali nakoniec pocit, že sa neviete dostať ďalej

a stále neviete vystúpiť z „bludného“ kruhu, ozvite sa mi znova, skúsil by som Vám sprostredkovať osobnú konzultáciu v niektorej psychologickej poradni.

S pozdravom,

Štefan

...

A ešte dovetok k poslednému príbehu:

stefan,

velmi pekne vam dakujem za vasu odpoved...

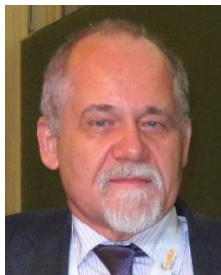
na uvedene web stranky som nazrela, ale obavam sa, ze to nebude to, co mi pomoze... studovala som na Obchodnej akademii a mam uz aj prax v zahraničných firmach, ovladam aktivne dva cudzie jazyky a prave tymto sposobom som zistila, ze to nie je to, co by som rada robila. jednoducho ma tento druh prace nenaplna...

ak mam byt uprimna, nie som karieristka a nikdy som po nej nebazila a dokonca som si vedoma aj toho, ze pocitace su buducnost, ale mna jednoducho nebavi praca na pc... ale musim s vami suhlasit, odpoved najdem len v sebe a ziadny test mi odpoved neposkytne..

s pozdravom Zdena

PhDr. Štefan Grajcár

SAAIC, EUROGUIDANCE CENTRUM

PhDr. Štefan Grajcár absolvoval štúdium pedagogickej psychológie a angličtiny na FF UK v Bratislave a celý svoj profesionálny život pôsobí v oblasti poradenstva – výchovného, profesijného, kariérového, problematike kariérového poradenstva sa však intenzívne venuje najmä posledných 20 rokov. Niekoľko rokov pracoval ako praktický poradenský psychológ v oblasti poradenstva pri voľbe povolania a ako metodik pre výchovné poradenstvo, niekoľko rokov pôsobil na Výskumnom ústave detskej psychológie a patopsychológie v oddelení metodického usmerňovania systému výchovného poradenstva. Sedem rokov viedol Centrum profesijných informácií, ktoré spracovávalo študijné a profesijné informácie pre voľbu povolania a výber zamestnania. Počas pôsobenia v sektore služieb zamestnanosti sa venoval problematike poradenstva pre znevýhodnené skupiny na trhu práce, najmä mladým ľuďom, dlhodobo nezamestnaným či ľuďom vo veku 50+.

PhDr. Grajcár participoval na viacerých medzinárodných projektoch a je spoluautorom výstupov, ktoré boli ich výsledkom (počítačové programy *Cesta k povolaniu*, *Sprevodca svetom povolání*, publikácia *Svet práce*). Predmet „kariérové poradenstvo“ prednáša študentom sociálnej a pracovnej psychológie na FSEV UK v Bratislave. Istý čas viedol aj on-line kariérovú poradňu na portáli icm.sk, odtiaľ sú i tu prezentované kazuistiky/ príbehy.

PhDr. Grajcár od r. 2011 pracuje v Euroguidance centre, kde sa plne venuje problematike kariérového poradenstva, v r. 2012 tam inicioval vydávanie časopisu *Kariérové poradenstvo v teórii a praxi*.

IX. Od kariérneho poradenstva (koučingu) ku kariérovému. Podstatou je „sediť na správnej stoličke“. Zvyšovanie kľúčových kompetencií pre danú pozíciu napokon viedlo k zmene charakteru práce a povolania.

1. Charakteristika klienta a jeho východiskovej situácie

Klientka vo veku približne 33 rokov, manažérka strednej línie vo finančnej spoločnosti. Oslovila ma so žiadosťou o profesijnú psychodiagnostiku Hogan v júni 2011, v záujme zistenia a overenia si svojich osobnostných kompetencií, ktoré by mali byť predpokladom na úspešné zvládanie manažérskej pozície. Chcela vidieť svoj osobnostný profil a posúdiť, či sa na túto prácu hodí a v čom sa má rozvíjať, aby v práci podávala lepšie výkony, išla jej ľahšie, viacej sa s ňou stotožňovala, proste viac jej „sedela“. Chcela byť dobrou nadriadenou svojim ľuďom. Bola náročná na seba a mala vysoké odhodlanie zastávať dobre svoju prácu. V zamestnaní bola viac-menej spokojná. Zvažovala tiež s očakávaním výsledkov testov aj možnosť sa prípadne posunúť na inú pozíciu, či do inej oblasti. Cítila, že niečo nie je v poriadku a že má časťtočné problémy so zastávaním tejto pozície.

2. Popis a analýza prípadu (situácia prvého kontaktu s klientom, identifikácia jeho problému a/alebo potrieb, stanovenie cieľa/ov kariérového poradenstva a voľba intervencie/postupu)

Prvý kontakt s klientkou bol oboznamujúci sa. Zisťovala som situáciu klientky, motívy a očakávania, ktoré ju do poradenstva vedú. Tiež som klientku oboznámila s možnosťami spolupráce, s formami mojej práce, a variantmi, ktorými sa môžeme vydať. Dohodli sme sa na postupe intervencie.

Klientka sa rozhodla najskôr absolvovať profesijnú diagnostiku s komplexným výstupom aj vo forme podrobnej písomnej správy a tiež obsiahlej spätnej väzby – osobnej interpretácie výsledkov vrátane konzultácie ku kariérenému profilu a profesijnému smerovaniu.

Urobili sme komplexný profil pomocou všetkých troch Hogan testov. HPI- osobnostný dotazník prostredníctvom 7 škál a 41 subškál, špecifikuje vlastností dôležité pre úspech vo väčšine pracovných prostrediach, prináša návrhy a odporúčania ako riadiť kariéru testovaného. MVPI – inventár motívov, hodnôt a preferencií, špecifikuje hodnoty, ktoré posilňujú výkon človeka, skúma dlhodobé tendencie človeka v kariérnej ceste. HDS – rozvojový dotazník – popisuje rizikové tendencie správania sa pod záťažou, ktoré môžu sťažiť výkon človeka a spôsobujú zlyhávajú.

Takto sme identifikovali silné stránky a kvality klientky a identifikovali kľúčové kompetencie, ktoré je na danú pozíciu potrebné zvýšiť.

Sústredili sme sa na najdôležitejšiu, ktorá vystupovala v súvislosti so všetkými testami ako najproblematickejšia. Adekvátna taktná komunikácia v pracovnom prostredí, po stránke kvality i kvantity sociálnych kontaktov.

Následne sme si nastavili plán rozvoja a určili spôsob rozvoja - individuálny kariérny koučing.

Posúdili sme východziu úroveň na škále 1-10 a nastavili ciele na 12 stretnutí v priebehu pol roka. Tiež sme si určili aspekty, ktoré nám na pol ceste povedia, či sa posúvame smerom k cieľu.

3. **Priebeh poradenského procesu** (použité intervencie/postupy a ich účinnosť, vývoj a výsledok/úspešnosť poradenského procesu, prognóza)

Zadaným cieľom intervencie bol hlavný cieľ: dosiahnuť primeraný taktný spôsob komunikácie : taktne vyjadriť nesúhlas (nadriadený) a viesť hodnotiace rozhovory s podriadenými, tak aby nielen vedeli, čo sa od nich očakáva, ale aj vnímali emócie a mali dôveru v nadriadeného. Tento bol rozdelený na tri čiastkové ciele:

- viesť taktnú, jasnú komunikáciu
- Naučiť sa small talk
- Prestať skákať do reči

V priebehu obdobia intervencie sme sa stretávali 2x do mesiaca. Každé stretnutie sprevádzalo prácu na konkrétnych pracovných situáciách klientky, ktoré súviseli so zvyšovaním určenej zručnosti.

V priebehu procesu sme vyhodnocovali čiastkové úspechy. Klientka si zadala posun na stupnici 1-10 z bodu 5 na 8, po vyhodnotení procesu koučovania vyhodnotila zručnosť v danej kompetencii na 9 a do 10 jej chýbalo iba nacvičovanie, aby zručnosť vedela používať automaticky, bez nutnosti uvedomovania si.

Boli použité vedené rozhovory systemickým na riešenie orientovaným zameraním, klientka si vytvárala pre seba postupy želaného správania, hľadali sme alternatívy, používali veľa imagiácie želaného stavu, výsledku. Ďalej práca s priestorom a prežívanie situácie „v koži“ komunikačného partnera.

Postupom času klientka čoraz viac smerovala ku svojim prioritným hodnotám a kvalitám, ktoré očakáva od zamestnania. V priebehu procesu sme sa dostali aj k otázke očakávaných atribútov od ideálnej práce pre ňu, zistila svoje preferencie. Hľadali sme želané kvality povolania prostredníctvom rozboru činností, ktoré v priebehu života robila a robí s nadšením a radosťou. Nemuseli sa priamo dotýkať pracovných činností. Tiež počas obdobia si ujasnila svoje silné stránky a ukotvila sa vo svojich výnimočných kvalitách, zistila následne ako ich spojiť s potrebami trhu práce.

Z tohto celého vyplynula jej motivácia pre zmenu zamestnania a vyhľadania povolania, ktoré bude vhodnejšie pre jej pracovné smerovanie. Určila si svoj kariérny plán na najbližšie obdobie a v čase ukončenia procesu kariérového poradenstva/koučingu, dávala výpoveď zamestnávateľovi a absolvovala výberové konania na nové pozície u nových zamestnávateľov s jasne stanovenou predstavou o obsahu novej práce. Svoju kariérnu cestu si dokázala riadiť sama, pretože sa stala zodpovednou a schopnou vidieť možnosti vhodné pre jej osobnostný aj znalostný profil. Nadobudla odvahu a odhodlanie pre jej posun želaným smerom. Koncom júla 2012 ukončila svoj zamestnanecký pomer u pôvodného zamestnávateľa. V ďalšom procese pokračovala sama. V októbri mi klientka dala o sebe spätnú informáciu, že našla prácu akú hľadala a od septembra 2012 pracuje v inom zamestnaní. Po novom roku klientka navrhla stretnutie, kde ma chce oboznámiť so svojim novým pracovným smerom. Veľmi sa teším, zrealizuje sa čoskoro.

4. **Nadväznosť na ďalšie typy služieb** (v rámci organizácie a u iných poskytovateľov)

Iné možnosti - ešte prichádzali do úvahy príprava na úspešný výberový proces, nácvik pohovoru, príprava podkladov – CV a motivačného listu, poradenstvo ako oslovovať a vyhľadávať

potenciálneho zamestnávateľa, avšak klientka sa cítila dostatočne kompetentná tieto záležitosti zvládnuť vo svojej rézii.

Prípadne psychologické poradenstvo, ktoré však klientka tiež nepotrebovala využiť.

5. **Diskusia k prípadu** (úvaha nad ďalšími/alternatívnymi možnosťami riešenia prípadu)

Ďalšie možnosti riešenia boli v absolvovaní rôznych školení a tréningov na komunikáciu, ktoré síce boli pokryté v zamestnaní, no neboli priamo cielené na konkrétne individuálne potreby.

Malo by pravdepodobne význam ešte hlbšie klientku podporiť na psychologickú úroveň, rôznymi spôsobmi intervencie dodať energiu a motiváciu na zvládanie prekážok a vonkajších i vnútorných kritikov. Do veľkej miery to bolo pokryté počas prvých 10 stretnutí, kedy sa asi polovica priestoru venovala posilňovaniu sebavedomia a viery v seba a svoje schopnosti, naladeniu sa na pozitívne riešenia problémových situácií, posilnenie identity klientky.

Ďalšia podstatná časť intervencie sa zameriavala na nácvik zručností najmä imaginatívnymi a zážitkovými technikami, hraním rolí, pohľadom očami inej osoby, vstúpenie do nezainteresovanej roly – vnímanie nadhľadu, odstup. Tu mohli byť použité aj vo veľkej miere kognitívno-behaviorálne spôsoby práce.

Mgr. Eva Uhríková

NAVIGÁCIA V POVOLANÍ

Mgr. Eva Uhríková od roku 2009 pracuje ako kariérová poradkyňa a kouč v privatej praxi. Poskytuje konzultácie a koučing v oblasti povolania a profesijného smerovania jednotlivcom aj skupinám. Využíva zážitkovú metodiku švajčiarskeho kariérového poradcu a supervízora Thomasa Dienera, v ktorej v rokoch 2007-2008 absolvovala akreditované vzdelávanie. Pracuje tiež v oblasti consultingu a poradenstva personálnych procesov pre firmy, špecializuje sa na meranie a identifikovanie osobného potenciálu jednotlivca v súvislosti s jeho kariérom plánovaním. V roku 2011 získala certifikáciu Professional Coach Erickson College International akreditovaným vzdelávaním schváleným medzinárodnou asociáciou koučov ICF.

Mgr. Eva Uhríková a jej Navigácia v povolani získala v roku 2010 čestné uznanie v súťaži Kariérové poradenstvo 2010, opakovane potom aj v r. 2011. Autorka je tiež členkou redakčnej rady časopisu *Kariérové poradenstvo v teórii a praxi*.

X. Kariérové poradenstvo pre študentov VŠ

Podtitul: Poznanie nestačí. Je len krokom číslo 1!

1. Charakteristika klienta a jeho východiskovej situácie

Klientka je čerstvou absolventkou študijného odboru v oblasti IT. Vyznačuje sa vysokou inteligenciou a schopnosťou riešiť komplikované komplexné problémy, no zároveň aj rutinné úlohy. Má pozitívny prístup k dodržiavaniu predpisov a pravidiel. Je schopná robiť správne rozhodnutia a je rozhodná.

Počas štúdia dosahovala vynikajúce študijné výsledky. Absolvovala letnú prax v Spojených štátoch amerických, kde pracovala ako predajca. Má skúsenosti s komunikáciou so zákazníkom.

Jej pohľad na vlastný život sa vyznačuje tendenciou k pozícii experta, avšak bez nadšenia. Nakoľko pracovala v IT oblasti aj popri štúdiu, očakáva vo svojom budúcom povolani nadpriemernú mzdu, ktorá je vzhľadom na súčasný stav veľmi reálna.

Vzhľadom ku kapacitám má klientka veľmi nízku ašpiračnú úroveň a jej správanie sa vyznačuje nevýraznosťou. Na prvý pohľad nie je jasný jej potenciál. Klientke nevýraznosť typu vyhovuje. Ašpiračnú úroveň považuje za nedôležitú, nakoľko si je vedomá svojich predností a vie, že vždy bude patriť k najlepším. Je trochu škoda, že stupeň prispôsobenia je tak vysoký, že nedochádza k plnému využitiu potenciálu klientky, čo môže spôsobiť prežívanie nespokojnosti v budúcnosti. Klientka v súčasnosti vyjadrovala spokojnosť, ale zároveň aj akési rozčarovanie nad skutočnosťou, že vie presne, čo bude robiť. Pozitíva jej voľby boli v tom, že išlo o lukratívnu, nadpriemerne plátovo hodnotenú prácu, negatíva sa týkali absencie medziľudského kontaktu v práci a nízka úroveň kreativity.

2. Popis a analýza prípadu (situácia prvého kontaktu s klientom, identifikácia jeho problému a/alebo potrieb, stanovenie cieľa/ov kariérového poradenstva a voľba intervencie/postupu)

Klientka sa prihlásila samostatne na otvorenú a všeobecnú výzvu Kariérovej psychodiagnostickej poradne Ústavu aplikovanej psychológie na Fakulte sociálnych a ekonomických vied Univerzity Komenského, pod vedením doc. Mgr. Eleny Lisej, PhD. Absolvovala úvodné psychodiagnostické stretnutie v trvaní 2 hodín, pričom dala súhlas na to, aby mohli byť získané údaje použité ďalej pre výskumné účely. V rámci testovania boli zisťované viaceré osobnostné vlastnosti, konkrétne úroveň všeobecnej inteligencie, schopnosť rozhodovať sa v nejasných situáciách (rozhodnosť, rýchlosť, správnosť rozhodnutí), ašpiračná úroveň, frustračná tolerancia, motivácia k výkonu a výkonnosti, schopnosť vykonávať rutinné úlohy v situácii stresovej záťaže, typológia správania v kontexte interpersonálnej komunikácie, výkonu a relaxu. Špeciálnou súčasťou je diagnostika kariérových záujmov, na základe ktorých sú vytipované zamestnania špecifikované pre klienta. Následne bola pre klientku vypracovaná správa z individuálneho vyšetrenia, v rozsahu 4 NS. Správa obsahovala informácie, so zámerom podporiť sebaopoznanie klienta, určenie osobnotných zdrojov a kapacít, poznanie slabších stránok osobnosti v práci. Klienta bola pozvaná e-mailom na osobné stretnutie, pri ktorom prebehol rozhovor o výsledkoch diagnostiky. Interpretácia výsledkov sa sústredila na niekoľko oblastí:

1. určenie všeobecného popisu práce, ktorý by vyhovoval prirodzeným danostiam klientky,
2. určenie oblastí práce, ktoré klientke nevyhovujú, prípadne predstavujú riziko možného stresu, alebo neúspechu,
3. určenie oblastí, ktoré sú vhodné pre ďalší rozvoj osobnosti a kariérových zručností,
4. určenie možných povolání, pre ktoré má klientka ideálne predpoklady,
5. určenie stratégie ďalšieho rozvoja, s cieľom uspieť vo vysnívanom povolaní.

Rozhovor sa týkal špecifikácie prejavov klientky v spoločnosti a pri plánovaní kariéry. Klientka si uvedomuje, že ju priťahuje práca experta, ale chcela by vniesť do svojej práce vo väčšej miere aj interpersonálny kontakt, napríklad v roli konzultanta. Vo svojej pozícii, so vzdelaním a schopnosťami, nepociťuje žiadnu konkurenciu, preto pri spätnej väzbe vyhodnotila aspirácie, aj v zmysle súťaživosti a ambícií za nedôležité. Vzhľadom k nevýraznosti jej osobnostného typu v sociálnej interakcii a absencii aspirácií si však uvedomuje, že miesto konzultanta alebo človeka, ktorí pracuje s inými ľuďmi, k nej spontánne samo nepríde. Klientka si na záver stretnutia zrazu uvedomila, že je v jej moci vytvoriť si pracovné miesto, poprípade prácu, akú si predstavuje. Počiatočná skepsa, že ju už nemôže nič prekvapiť, a že bude vykonávať málo zaujímavú prácu aj keď za veľa peňazí, ju opustila. Klientka sa vyjadrila, že by ju pravdepodobne uspokojila aj samostatná práca, s vyššou mierou autonómie a s možnosťou vytvoriť si pracovnú náplň podľa vlastných predstáv. Toto jej poznanie sme v rozhovore podporili, nakoľko išlo o vyzretú osobnosť so všetkými predpokladmi pre to, aby bola vo svojom živote úspešná. Stretnutie sme uzavreli konštatovaním, že pre klientku je pravdepodobne dôležité, začať uvažovať nad tým, ako môže sama prispieť k pozícii, ktorá by uspokojila jej potreby: potrebu experta a komunikátora zároveň.

3. Pribeh poradenského procesu (použitie intervencie/postupy a ich účinnosť, vývoj a výsledok/úspešnosť poradenského procesu, prognóza)

Klientka absolvovala psychologické testovanie a následne prišla na osobné individuálne stretnutie, aby si prevzala správu s výsledkami a diskutovala o výsledkoch. Očakávala pozitívne výsledky. Bola "zmierená" s tým, že patrí k špičke. Nechcela si priznať to, že by mohla mať nízke ciele, nakoľko ciele, ktoré doteraz naplňala, patrili k tým lepším v porovnaní s ostatnými. Uľavilo sa jej, keď zistila, že ak realita nezodpovedá jej očakávaniam o ideálnej práci, môže sama zaujať tvorivú pozíciu. V súlade so svojimi osobnostnými predpokladmi je vysoko kompetentná začať sa k svojmu profesionálnemu životu stavať tvorivo a upraviť si pracovnú náplň podľa vlastných požiadaviek.

Poradenský proces pozostával z fázy psychodiagnostiky, vypracovania individuálnej správy s výsledkami a rozhovoru o výsledkoch diagnostiky v nadväznosti na možné pracovné pôsobenie. V rámci psychodiagnostiky boli použité metódy počítačovej psychodiagnostiky Viedenského testovacieho systému, ktorý je lídrom počítačovej a prístrojovej diagnostiky v Európe. Konkrétne išlo o testy FOLo (všeobecná úroveň inteligencie, so zameraním na indukívne myslenie), AHA – postoje k práci (impulzivnosť/reflexivnosť; aspiračná úroveň; frustračná tolerancia; motivácia k výkonu), DT (reaktívna stresová tolerancia), IPS – interpersonálne hodnotenie osobnosti (typológia správania v kontexte medziľudskej komunikácie, pracovného výkonu a relaxačných aktivít), AIST-R (typológia pracovných záujmov).

V procese poradenstva boli dodržané základné etické princípy práce s osobnými údajmi. Klientka poskytla písomný súhlas s testovaním. Počítač, na ktorom prebieha testovanie je zaheslovaný a prístup k technickému hardveru majú len určení psychológovia. Písomná individuálna správa z testovania bola odovzdaná osobne klientke, bez ďalšej archivácie. Dodržiavame všeobecné štandardy psychologickéj diagnostiky a konzultácie s klientom. Z vlastných dokumentov máme vypracovaný text informovaného súhlasu s testovaním, v ktorom je klient poučený okrem iného aj o tom, že výsledky z testovania budú v anonymnej forme použité pre účely výskumu. Aby sme zabezpečili správnosť získaných údajov, testovanie prebiehalo individuálne vo vetranej, dobre osvetlenej miestnosti, len za prítomnosti klienta a psychológa. Klientka bol poučená o tom, že môže po skončení testovania v trvaní 1,5 hodiny pociťovať miernu únavu, a že môže testovanie kedykoľvek prerušiť.

4. Nadväznosť na ďalšie typy služieb (v rámci organizácie a u iných poskytovateľov)

Služby kariérovej poradne v tomto okamihu nemajú nadväznosť na iných poskytovateľov. Klientka sa viac s poradňou neskontovala.

5. Diskusia k prípadu (úvaha nad ďalšími/alternatívnymi možnosťami riešenia prípadu)

Študentka, ktorá mala pocit, že vie o sebe všetko, si uvedomila, že osobnostné kapacity a predpoklady jej umožňujú začať uvažovať nad tvorbou vlastného pracovného miesta, alebo nad úpravou pracovného miesta u zamestnávateľa. Konzultácia prispela k uvedomeniu si aktívneho postoja k vlastnému životu.

Za ďalšie intervencie, účinné v kontakte s klientkou, považujeme poradenstvo zamerané na sebaaktualizáciu, intervencie v podobe koučingu, či občasnej konzultácie (2x/rok).

Napriek vysokej úrovni schopností, inteligencie a pracovných skúseností, v prípade klientky sa opäť potvrdilo, že sebaopoznanie človeka je kľúčové pre využitie vlastných kapacít. Sebaopoznanie ako také je závislé nielen na úrovni poznania vlastnej osobnosti, zručností, aktuálnych životných podmienok a túžob, ale závisí aj od ich zladenia do jedného celku, prijatia seba samého a prevzatia zodpovednosti za svoje voľby, definovanie cieľov a súčastí nutných k ich naplneniu.

Doc. Mgr. Elena Lisá, PhD.

ÚSTAV APLIKOVANEJ PSYCHOLÓGIE FSEV UK, BRATISLAVA

Doc. Mgr. Elena Lisá, PhD. prednáša na Fakulte psychológie Paneurópskej vysokej školy a na Fakulte sociálnych a ekonomických vied Univerzity Komenského. Ako lektorka a vysokoškolský pedagóg sa venuje témam psychológie osobnosti, typológie manažérov, motivácie k výkonu a zvládaniu záťaže. Znalosti z psychodiagnostiky a výskumu aplikuje v organizačných prieskumoch, ako napríklad v projekte Happy Company. Elena vydala knihy „Psychologické testovanie v práci“ a „Hry k rozvoji sociálnych kompetencií žiakov 1. stupňa ZŠ“. Je certifikovanou školiteľkou kurzu pre používateľov dotazníka osobnostnej typológie GPOP. Spolupracovala aj na slovenskej štandardizácii Dotazníka motivácie k výkonu (LMI) a Dotazníka riadiacich štýlov vedenia (LJI) pre Hogrefe-Testcentrum. Poskytuje tiež konzultácie s projektovaním a organizáciou development a assessment centier.

SAAIC

Slovenská akademická asociácia
pre medzinárodnú spoluprácu
centrum Euroguidance
Bratislava 2012